

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelses=Skift

til

den offentlige Examen

i Rønne lærde Skole

i September 1841.

R ø n n e.

Trykt i E. G. Trydes Bogtrykkeri.

Indhold.

- A. Nogle Bemærkninger om Methoden ved Indøvelsen af det latinske Sprog.
- B. Latinsk prosaisk Omskrivning af Horats's 6 første Ode med angivet Versemaal og korte Numærkninger.
- C. Fortsatte Skole-Efterretninger.

af

Rector Bohr.

A.

Nogle Bemærkninger om Methoden ved Undersøvelsen af det latinske Sprog.

Who der har havt at gjøre med Disciples Underviisning i det latinske Sprog, og især prøvet det moisommelige og ofte utaknemmelige Arbeide med den latinske Stil, han maa vistnok spørge sig selv, hvoraf det kan komme, at hans Disciple — uagtet al anvendt Møie — dog ofte gjøre langsom og usikker Fremgang, og i Almindelighed bringe det dertil, at de kunne rede for sig i de forklarede og repeterede Pensa og omsider skrive en Stil uden grove grammatikalste Bommerter, men sjelden ere istand til uden alskens Hjælpemidler og lang Betænkning at oversætte en latinsk ei forhen læst Opgave, og endnu sjældnere at skrive en Stil saaledes, at den viser Opfattelse af Sprogets særegne Vendinger og sande Mand, og folgelig ikke vrimler af Danismer. Det er derfor intet Under, at baade Latinen og dens Lærere saa ofte og paa saa mange Maader maac hore ilde af dens Antagonister, og at blandt Andre Grundtvig i sit sædvanlige Fyndsprog (See „Fædrelandet“ No. 322,

1840.) paastaær, „at Skolemesterne skulde have over
 Fingrene og dobbelt Smæk, fordi de indbildte os, at
 de vare trængte ind i Klassikernes Land og vilde for gode
 Ord og Betaling hjælpe os til det Samme, naar vi
 blot først taalmodig vilde gjennemploie den latinske
 Grammatik baade paa langs og paa tværs.“ Disse
 Modstandere, hvor eensidige end deres Bebrejdelser ofte
 ere, have dog virkelig nogen Ret i saadan Tale,
 saalænge vore Elever ikke engang kunne lære Sprogets
 Grammatik tilgavn, end sige at de, hvilket dog er det
 Vigtigste og burde være Hovedhensigten, skulde vide,
 saaledes at trænge ind i Klassikernes Land, at de
 opfatte Sammenhængen idetmindste i de mindre vanske-
 lige Skrifter og anvende deres Indhold paa Nutidens
 Liv og Færd. For at finde antagelige Grunde til
 Usikkerheden og den langsomme Fremgang i Latinen,
 anføres Udskilligt, hvori der vistnok ligger en Deel Sandhed.
 Latinen, siger man, er et dødt Sprog og i sin Bygning
 høist afvlgende fra vort Modersmaal; for at opfatte
 Forfatterens Mening udkræves mangesidig Indsigt i
 Mythologi og Antiquiteter; Disciplene ere ofte uden
 Sprogtalent, i høi Grad skjodesløse og uagtsomme;
 Fordringerne til Examen Artium ere for store eller ubestemte,
 og altsaa Bedømmelsen undertiden for streng eller idet-
 mindste strengere end i de andre døde eller levende Sprog;
 Tiden, der i Skoleaarene er anvist Latinen, er for knap
 til at bringe det til nogen Fuldkommenhed. Ultrarealisterne

paaftaae det Modfatte, men ere enige i, at Sproget ikke læres tilgavn*s* i vore Skoler.) Skjøndt nu fornævnte Grunde indeholde nogen Sandhed, maa man dog paa den anden Side tilstaae, at den mindre Fremgang i Sproget ofte ligger i en urigtig Methode eller Mangel hos Læreren paa at give Eleven en klar Anskuelse af Sprogets Natur. Ingen Lærer, der ikke har for megen Indbildning om sig selv, kan sige, at han stedse har havt det rigtige Underviisningsgreb, men maa ærligen tilstaae, at han har begaaet Feil, som først Erfaring har lært ham at rette. Saaledes idetmindste er det gaact mig; jeg har undertiden valgt en Methode, jeg efter Andres eller egen Mening ansaae for god, men atter maattet forkaste den, naar jeg mærkede den ikke førte til noget sikkert Resultat. Det er derfor kun ved lang Øvelse at den duelige Lærer dannes. Men er nu alt dette saa i Sandhed, saa maa det være enhver nidkjær Lærer, især Begynderen, nyttigt og behageligt at erfare Andres Mening og deraf at vælge, hvad der efter Eldres Prøvelse er befundet hensigtsmæssigt. Derfor er det at jeg, der i flere Decennier har undervist i det latinske Sprog, her vover at angive de af mig til Øvelse brugte Hjælpemidler, for at disse kunne prøves af Kynligere eller følges af Ukyndigere. Mine Tanker herom fremsætter jeg med en vis Frygt, ikke fordi jeg jo er fuldelig overbevist om, at de angivne Midler ere brugbare, men fordi jeg ikke veed, om jeg har Gave til at

tale klart om Sagen. Enhver veed jo, at man undertiden selv kan heldigen følge en Methode uden at kunne gjøre Andre det ret begribeligt, hvorledes man bærer sig ad, ligesom en begavet Docent ingenlunde derfor er en dygtig Skribent. — Endelig skylder jeg mig af flere Grunde den Bemærkning, at Magister Jengerslevs Bog om det lærde Skolevæsens Tilstand i Tydskland først er kommen til min Kundskab, da følgende Bemærkninger vare nedskrevne.

1.

Det første Hjælpe middel, jeg vil anbefale, er tidlig Begyndelse med at læse og oversætte Latin og saa efterhaanden at udvikle Sprogbegreberne. Vel er — Gud være lovet — den Tid forlængesiden forbi, da man Næret igjennem lod Drengen hænge paa Skolebænken for maskinmæssigen at lære den latinske Grammatiks Former, og Læreren intet Andet foretog sig med Begynderen end at høre Dyransen af de foresatte Gloser og lade Barnet declinere og conjugere i en tankeløs Galop uden mindste Oplysning om eller Sammenligning af Formerne, hvorfor ogsaa den Tids Lærere for de nederste Klasser meget passende kaldtes Hørere. Den Tidsspilde og Sløvhed saadan Methode maatte forvolde, er indlysende idetmindste for den, der selv i sin Barndom har gienngaet denne Tortur. Men dog troer jeg, at man endnu i vor Tid, der ellers har opfattet saa mange bedre Manerer ved Underviisningen, for meget og for tidlig piner Begynderen med den døde Grammatiklæren,

og ikke betimelig nok begynder med at fore ham ind i Sproget selv, hvilket uformærkt kan skee, naar Læreren forstaaer den Kunst at nedlade sig til den unge Alders Fatterevne. Dette anvendes ogsaa hyppigen, for ikke at sige altid, i de levende Sprog, i hvilke man lader Barnet tidlige læse, oversætte og tale Sproget, førend man endnu kan vente, at noget Begreb om Ordnes Sammenstilling og Sætningernes indbyrdes Forhold kan gøres anskueligt. Hvorfor skulde da ikke det Samme kunne skee med Latin? Derved mener jeg vandtes Meget. Barnet lærte strax en bedre Oplæsning, fik uformærkt et stort Glosseforraad, og hvad der endnu er vigtigere, arbejdede med Munterhed og Lyst. Naar da ved Siden af denne Læsning efterhaanden de grammatikalske Former lærtes ved smaa daglige Pensaa med forstandig og klar Sammenligning af Ordnes Endelser i Nomina og Verba gjennem alle Declinationer og Conjugationer, og Alt oplystes ved stadig Henviisning paa, hvad der var eller blev gjennemgaaet i Læsebogen, da kom efterhaanden Grammaticalia ind i Forstanden, og en daglig Stileøvelse anstilledes uden særskilte Timer dertil. Denne Methode bruges ogsaa af flere Lærere, men er langt fra ikke saa almindelig i vore som i de tydske Skoler; hvorfor ogsaa Rector Bugge i sit hyppelige Værk „om det offentlige Skolevæsens Forfatning i adskillige tydske Stater“ blandt meget Andet herhen hørende siger: (2. D. Pag. 74) „Behandlingen af Underviisningen i den latinske Gram-

matiks Formlære fandt jeg fortreffelig og næsten lige overalt. Den adskiller sig fra den, der, saavidt jeg veed, hos os (i Norge) er almindelig, deri, at den er langt mere practisk, og derved baade undgaaer det døde Mekaniſke, og derfor for den livlige Drengaalder faa Piintlige, ſom den hos os ofte har; og tillige forbereder langt bedre for den ſeuere tilſigtede Fortrolighed med det latinske Sprog." Denne Vugges Mening enſkede jeg maatte være alle Læreres, ſaa at det Practiſke spillede Hovedrollen og det iſolerede Mekaniſke mere og mere traadte i Baggrunden.*) Men for ikke ved denne Yttring at blive miſforſtaaet, tillader jeg mig at gjøre Brugten af denne Fremgangsmaade indlyſende ved et Exempel. Lad det af Læſebogen givne Penſum være: **Proba vita via eſt in coelum. Diligentia omnibus in rebus plurinum valet. Multa nos docet uſus, magiſter optimus.** Diſſe Sætninger læſes op høit og tydeligt af enhver Diſcipel. Læreren overſætter derefter hvert enkelt Ord og derpaa hele Sætningen, uden at anføre det Mindſte af Grammatica, undtagen hvad der tilførn

*) Medens dette er under Trykken, ſeer jeg, at vor Ingerslev ogſaa er af denne Mening. Man læſe fr. Gr. i hans herlige Skrift „om det lærde Skolevæſens Tilſtand“ Pag. 57 o. f. hans Beretning om den practiſke Retning, Sprogunderviſningen har iſær i de preuſiſke Skoler, og Forfatterens fordeeltagte Dom om denne Methode.

er læst af Formerne, f. Gr. *vita*, *via*, *diligentia*; eller: *docet*, *valet*, *est*. Ved Overhøringen i næste Time siger Læreren Dansk, og Discipelen svarer paa Latin udenad; dernæst spørges om Dansk paa hvert enkelt Ord, for at forebygge Tankeløshed, og tilsidst examineres i Analysen i Forhold til hvad Disciplene kjende af *Paradigmata* og *Syntax*. Gaaer man saaledes gradviis frem, vil man snart erfare de gavnlige Folger og en stor Kappelyst mellem Børnene, der glæde sig ved allerede at kuune tale Latin og derhos ikke føle den tunge Byrde af Grammatiken. Ved denne Leilighed maa jeg ogsaa bemærke, at Disciplene, saavel de yngre som de ældre, under hele Skoletiden flittigen maae øves i Oplæsning af Latinen. Ialmindelighed vil man erfare, hvor usælt der læses op af de Fleste, naar de ikke jevnlig holdes dertil paa Skolen; thi hjemme gjøre de det næsten aldrig. Ellers vil man høre, hvorledes den Oplæsende mere er beskjæftiget med at fremsige Ordene end at lade sin Tanke følge med Indholdet; derfor kan man ikke, uden selv at see i Bogen, forstaae Meningen af det, der oplæses. Er dette Tilfældet i Prosa, da gaaer det langt værre med Poesien. Discipelen kan til Med oplæse sit Hexameter i Takt, men sætter sædvanligt et drabeligt Punctum ved Enden af hvert Hexameter, enten Meningen er ude eller ikke, ligesom for at puste efter den besværlige Kamp med *Dactyl*er og *Spondæer*. Men hver forkeert saadant

Ophold er ved hver Linies Ende, indsees jo let, og bruges heller aldrig af Rogen, der declamerer Vers for at Andre skulle forstaae dem. Da nemlig den fulde Mening af et Sted kun kan fattes af Tilhørerens, naar hele Sætningen eller Perioden fremsiges, saa maa Op- læseren, hvis Digteren ikke i eet Hexameter har udført et fuldt Begreb, gribe ind med ham i det følgende Hexameter og ofte hvile midt i dette, naar Indholdet byder det, men desuagtet holde Takt i det af Forfatteren fulgte Metrum; thi ellers scanderer han jo blot barnagtigt og maskinmæssigt men udtaler ikke ved fornuftig Declamation, hvad Digteren har villet fremstille for Læseren og Tilhørerens.

2.

Fremdeles maa Læseren bestræbe sig for at concentrere Begreberne, d. e. saameget muligt under Et at samle Alt, hvad der staaer i Forbindelse med det, han vil give Oplysning om. Vil han isolere Begreberne eller affordre hvad han foredrager fra hvad dermed staaer i visse Sammenhæng eller Modsetning, da bliver Veien lang og Frugterne af hans Arbejde kun halvmodne; det One glemmes for det Andet og ingenstunde vil han med Sikkerhed kunne stole paa den Fremgang, der er gjort. Det er just ved Combination af beslagtede eller modsatte Begreber, at Fornklæren og Syntaxis opfattes klart og bevares i Sukkumessen. Det Samme er Tilfældet med alle Bemærkninger om

Ordvalg, saavel som i Mythologi, Antiquiteter og Prosodi. Alt jeg her fornemmeligen sigter til Underviisningen i de øverste Klasser er en Selvfølge, ihvorvel man allerede med de yngre Disciple kan bruge samme Manøer og derved lette dem Veien, naar der kun gaaes gradeviis frem og aldrig videre end denne Alder taaler. Jeg vil herom gjøre mig tydeligere ved Exempler. Støder man under Analysen paa Ordet „legi” (jeg har læst) tilføies Undtagelserne i Perfecterne af *Composita intellexi, neglexi, dilexi*, eller *legere* sammenlignes i Form med *legare* og *ligare*, eller man lader opregne — altid i alphabetisk Orden — hvilke Verba der i tredje Conjugation have *si* i Perfectum, saa de med *si* i den anden og fjerde Conjugation. — Træffer man paa Ordet *pilus*, et Haar, p. b., spørges tillige om *pilus* p. l., et Compagni Triarier, om *pileus*, en Hat, med sit Diminutivum *pileolus* og *pileolum*, om *pila* p. b., en Bolt, og *pila* p. l., en Morter. Gjelder det *ulna*, sammenlignes dette Ords Bemærkelse med *brachium* og *lacertus*, det Sidste med *lacerta*, saaledes *picus* med *pica*, o. s. v. — Vil man i Syntaren give Regler for Brugen af *ut*, combineres hermed Forklaring af *ut non*, *ne*, *ut ne* og *ne* efter *verba timendi*, o. s. f. Skal der angives Begrebet af *sacrificare*, omtales tillige *immolare*, *mactare*, *parentare*, *litare*, *libare*. Forklarer man hvad *templum* er, tilføies Noget om *ædes*, *fanum*, *delubrum*, *facellum*, *sacrarium*. —

Et herligt Hjælpe middel til dette Slags Dvælses er Dr. Fr. Schmalzfelds *Synonymik*, Gisleben 1836 —. Bemærkes Noget om *Mercurius* eller *Minerva*, kan passende tilføies, at begge regnes til de høiere Guder d. e. *dii consentes*, hvilke da strax opregnes efter Verset af *Ennius*: *Juno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars, Mercurius, Jovi, Neptunus, Vulcanus, Apollo*. Forekommer *manipulus*, nævnes tillige i Orden og med Forklaring *legio, cohors, centuria*; ved Ordet *acies* paa samme Maade: *hastati, principes, triarii*; ved *signa* Forskjellen paa dem og *vexilla* med Begrebet af *inferre, conferre, referre, movere, convellere, convertere signa*; har *Texten tribunus militum* anføres alle *Commanderende* ved Armeen. Ved alt Sligt kan stadigen henvises til Dr. Voiesens fortrinlige Haandbog, der aldrig bør savnes af nogen Discipel i de øverste Klasser. Beskjæftiger man sig med *Hexametret*, maa ei alene de deri forekommende *Stavelsemaal* betragtes men tillige i Korthed forskellige modsatte *Pedes* angives i bestemt Orden, saasom: $\circ \circ \text{ mod } \text{—} \text{—}, \text{—} \circ \text{ mod } \circ \text{—}, \text{—} \circ \circ \text{ mod } \circ \circ \text{—}, \circ \circ \circ \text{ mod } \text{—} \text{—} \text{—}$, v. s. v. Skal et *Metrum* læres til en *Ode* i *Horats*, maa man, for ei ved hver *Ode* at begynde forfra, foreløbigen give en klar *Øversigt* over de hyppigst forekommende *Metra* i *Oderne*, vise den forskellige *Character* i *asclepiadeiske, archilochiske, jambiske, alcaiske* og *sapphiske* *Verser* ved at opstille dem *tabellarisk*. — Følger man

disse Manerer ved Underviisning og Examination, vil man snart erfare, hvorledes denne Sammenstilling af Begreber gjør Alt anskueligere, styrker Sukommelsen, letter Oversigten og rigeligen erstatter den længere Tid, der iførstningen hertil medgaaer. Det forstaaer sig selv, at Tiden kun tillader imellem saaledes at udbrede sig over enkelte Gjenstande og man maa noie passe paa, hvori Disciplene fornemmelig halte; men de bedre Elever ville snart hjemme bruge den samme Maade ved Hjælp af deres Haandbøger og saaledes lette Arbeidet for Læreren.

3.

Disciplene maae ved Stileøvelserne strengt tilholdes at observere de af Læreren rettede Feil. Det er — som allerede anført — et noksom bekjendt besværligt og ofte utaknemmeligt Arbeide man har med de latinske Stileøvelser. Man kan gjøre sig nok saa megen Umage hermed og gaae frem efter en vel overtænkt Plan, og dog maa man til sin Bedrøvelse ofte erfare, at al Anstrængelse strandeder paa Elevernes Skjodesløshed og Uagtsomhed, at en Feil hundrede Gange kan bemærkes og kommer dog igjen, saa man tilsidst især med maadelige Sproghoveder maa udraabe: *operam et oleum perdidit*. Det var netop herom, at salig Prof. Rector Worm sagde, at han tærskede Langhalm. For ved denne vanskelige Opgave dog at udrette Noget, er det nødvendigt at see sig om efter ethvert Middel, hvorved Disciplene tvinges til at arbejde med og ikke at slaae hen i Veiret,

hvad man retter og bemærker. I denne Hensigt bærer jeg mig saaledes ad: Naar den opgivne Stil er udarbejdet, rettes den udenfor Skoletiden. Hos Begyndere lader jeg Alt staae, hvad der nogenlunde kan passere, naar det kun er grammatice, om end langt fra latine, for at derved Discipelen kan fatte Mod og ikke ved de mangfoldige Rettelser og den hyppige Bragen skal mistvile eller ansee den latinske Stil for et modbydeligt og uoverkommeligt Arbejde. Naar jeg saaledes i nogen Tid har skaanet Begynderen og kun bemærket grove grammatikalske Bommerter og Ucorrectheder, bliver jeg efterhaanden strengere i Bedømmelsen og noterer med een, to eller tre Streger Feil og Soloecismer, saa at Discipelen af Stregernes Antal strax kan vide, om Feilen er anseet for større eller mindre; undertiden varierer jeg ved at skrive oven over, hvad der bedre burde staae og betegner med Tal den forkeerte Orden i Ordene's Stilling, hvilket Sidste er aldeles nødvendigt, da det er en almindelig Erfaring, at Begynderen construerer ligefrem efter Dansken, sætter Hovedprædicatet foran, Mellemfætningere paa urigtigt Sted, Marsager og Grunde bag efter og sjelden foran. Saaledes skriver han: *Memoria est prope sola, qvæ posfit juvari docentium cura in iis ætatibus, qvæ non ipsæ qveunt generare aliquid ex se, istedetfor: Memoria in iis ætatibus, qvæ nihildum ipsæ ex se generare qveunt, prope sola est, qvæ juvari cura docentium posfit.*

Eller han ordner saaledes efter den dicterede Dansk: *Etiamfi aliquis juret per plures deos, oportet tamen non credi ei postea, ubi semel pejeraverit, hvor han burde skrive: ubi semel quis pejeraverit, ei credi postea, etiamfi per plures deos juret, non oportet.* (I denne Henseende troer jeg, at man ialmindelighed skader meget ved den i lang Tid under Tydningen i Auctores fortsatte grammatikalske Construeren, som Discipelen ikke kan glemme. Det kunde jo være nok efter Op læsningen af et Punctum at vise ham, hvor Subject og Prædicat med tilhørende Mellem sætninger staae.) Naar jeg nu paa anførte Maade har rettet Stilen, da maa i næste Stiletid enhver Discipel udenad gjøre mig rede for sine Feil, angive, hvorledes jeg har varieret, og stedse anføre Grundene, hvorfor han bør skrive saa og ikke anderledes. Har han ikke forstaaet eller misforstaaet mine Rettelser, maa jeg selv give den fornødne Oplysning. Viser Discipelen sig efterladet i at memorere sine Feil eller Correcturen deraf, ned sætter jeg den givne Character en heel Grad. Dette anseer jeg for en gavnlig Maade og den rette Stiløvelse; thi saaledes forvies det den Opmærksomme og Lærelystne selv at finde sine Feil og i Hufommelsen at bevare det Rettede, ligesom den Skjedesløse og Dovenne tvinges til at gaae frem med sin Villie. Endelig maa jeg tilføie, at jeg noie lægger Mærke til hvert Individuums Skjedesynder, og under

Analysen i Autorens bestandig hængter mig ved disse Feil, for saaledes at faae dem aflagte, ofte uden at Synderen mærker det.

4.

Som et herligt Hjælpemiddel til Indøvelse af Sproget nævner jeg dernæst *Extemporal=Stilen*, som nu vel bruges ved alle Skoler, men som jeg af forrige Aars Skoleprogrammer seer, Prof. Rector Thorup især anvender med Kraft baade ved mundtlig Oversættelse fra Dansk paa Latin og ugentlige *Extemporal=Stille*. Ved sidstnævnte Øvelse bruger jeg for Tiden følgende Methode. Af det til Stilen valgte Stykke, der sædvanligt er af historisk Indhold, fremsiger jeg tvende Gange efter hinanden langsomt og tydeligt een eller flere Sætninger i Forhold til disses Længde og indbyrdes Sammenhæng, lader derpaa det Opgivne mundtlig oversætte paa Latin af den Discipel, jeg dertil vælger; thi man tør ikke følge Ordenen i Klassen uden derved at støve de Andres Opmærksomhed, naar de ere sikre paa, at det, der skal oversættes, ikke nu gjælder dem. Derpaa bemærker jeg de af Oversætterens begaaede Feil og varierer strax hans Oversættelse, dog saaledes at jeg beholder saa Meget muligt af hans Version for at give ham mere Tillid til sig selv og at han ei skal ansee Alt, hvad han har valgt, for maadeligt eller slet. Min Variation nedskrives da af Disciplene Ord til andet, som den dicteres, og læres udenad til næste Time, fremsiges da

deels Stykkevis, deels det Hele af hvem, der af mig vælges. Graden af Characteren bestemmes efter den Tydelighed og Færdighed, hvormed det Fremtagne declameres og efter som man under Fremsigelsen tør vove at bruge andre Udtryk og Bendinger, eller ved Tilfættninger yderligere forklare Stykkets Indhold. Det er utroligt, hvormeget denne Øvelse giver Eleven Færdighed i at vælge Udtryk og Talemaader, lærer ham efterhaanden at undgaae de hyppige Danismer, hvorved han saa længe og saa naturligt hænger, forjager Frygtsomhed, stammende Udtale og Tankeløsighed, og opflammer Rappelysten. — Til Afværking med den sammenhængende Extemporal=Stil bruger jeg undertiden Aphorismer, d. e. kortere eller længere Sætninger, valgte med stadigt Hensyn paa Syntarens vanskeligste Afsnit; forholder mig herved i alle Henseender som ved Stilen *ex tempore*, men lader Disciplene undersrege de Ord, der gjælde den tilsigtede grammatikalske Regel, og i næste Time gjøre rede for den. Kun maa man ved Valget af saadanne Exempler ikke følge Gangen i Grammatikens Syntax; thi da udfinder Eleven snart, hvad der vil følge næste Gang og forbereder sig, saa at man ei kan komme efter, om det han i sin mundtlige Version giver, er Noget af hans virkelige Eiendom eller blot laant Gods til Brug for Diebliffets Trang.

5.

Endvidere anbefaler jeg baade flittig cursorisk

Læsning af ulæste Forfattere, oversatte af Disciplene paa Stedet og uden videre Repetition, og tillige jevnlige Opgaver fra Latin paa Dansk af vanskeligere Stykker. Disse Øvelser angaae fornemmelig og maaskee alene overste Klasse; thi kun denne kan ialmindelighed besidde det fornødne Ordforraad og den Sprogkyndighed, som maa forudsættes, hvis ikke den kostbare Tid skal spildes. Til den cursoriske Læsning har man et stort Forraad i de Forfattere, hvoraf kun enkelte Dele fortolkes, fr. Ex. i de sædvanlige Skoleudgaver af Julius Cæsar, Livius, Ciceros Taler, Virgil, Horats, o. fl. Man har da ikke behov hertil at anskaffe andre Bøger, da dog den mindre formuende Discipel allerede er mere end nok bebyrdet med Udgifter til de mange Hjælpemidler, der baade i Sprog og Videnskaber udfordres, og som stedse af Lærerne i ethvert Fag synes i den Grad at forøges, at den fattige Discipel umuligt kan udrede dem alle. De ved saadan cursorisk Læsning gennemgaaede Pensa kunne da ved privat Repetition forsøge for den fermere Dimittend Angivelsen til Examen artium, hvis endelig Massen af læste Auctores og ikke Maaden, hvorpaa de ere fordøiede, skal bestemme Candidatens Færdighed og Udmærkelse. — Hvad dernæst angaaer de skriftlige Oversættelser fra Latin paa Dansk, da findes dertil, foruden i mange Andres Samlinger, ogsaa i Professor Heinrichsens særdeles velvalgte Opgaver, udgivne 1830, naar de rigtigheden bruges efter Forfatterens

klart fremsatte Anviisning, et tilstrækkeligt Forraad til at vælge de efter enhver Discipels Fremgang meest passende Stykker. Ved Brugen af bemeldte Opgaver billiger jeg vel Forfatterens Mening, at der med Hensyn paa det i Forhold til Sprogets Vanskelighed indskrænkede Timeantal, der i Skolerne kan tildeles Latinen, bør af Læreren gøres Alt til Besparelse af Tid, og denne derfor ikke spildes med at dictere Terten; men jeg tillader mig dog derhos at gøre opmærksom paa, at Dicteren undertiden maa anses nødvendig, for at vænne Eleven til med Sikkerhed at ortographere og klart at opfatte Meningen af hvad der fremsiges. Hvor meget og hvor forunderligt Discipelen heri kan feile, gives der hyppig Leilighed til at opdage ved at gjennemlæse et saadant efter Dictata opskrevet Stykke. Idetmindste er dette Tilfældet med den bornholmske Ungdom, der først efter lang Øvelse kan skjelne Lyden eller Udtalen af G og J, D og U. — At isøvrigt mundtlig cursorisk Læsning og skriftlige Oversættelser ere nødvendige, sees bedst af den uheldige Maade, hvorpaa Pluraliteten af Dimittendere ved Examen artium skille sig ved Universitetets Opgaver, der i Regelen dog ikke kunne kaldes vanskeligere end at en Studerende, der nu skal høre Collegier ved Academiet, burde komme derfra med nogenlunde Gre. Men hvor mange seer man ikke enten aldeles at forfelle Meningen af og Sammenhængen i det opgivne Stykke eller at give Versjonen med flet valgte Ord og knudret Stil, og derved forringe

deres Characterer i Latinen til den mundtlige Prove. Beviis nok for, at man betimelig bør øve Disciplene i at gaae paa egen Haand; thi kun naar de kunne det, kan man med Visshed stole paa, at de have erhvervet sig nogen virkelig Indsigt i Sproget og forstaae noget Mere end blot at gjengive de Pensa, der i Skolen atter og atter ere gjennemgaaede med dem. I de levende Sprog fordrer man jo dog af en rigtig dannet Elev langt mere end at han blot skal oversætte, hvad der af Læreren er gjennemgaaet, hvorfor bør man da ikke vente noget Eignende i Latinen? Og om det end er sandt, at det er langt vanskeligere at oversætte Noget af et dødt Sprog, hvis Indhold ofte er saa forskjelligt fra Nutidens Anskuelser og Begreber og forudsætter saa megen Kundskab i Oldtidens religiøse Indretninger og borgerlige Bedtægter, m. v., saa er det dog ligesaa vist, at noget Mere bør gøres og fordres end der nu i Almindelighed skeer i vore Skoler, og dertil hører, som sagt, flittig og forstandig cursorisk Læsning og skriftlig Oversættelse af idetmindste de lettere gamle Classikere. Da først vil der profiteres Noget tilgavn af Sprogets fortsatte Studium ved Universitetet; da først kan Professor Madvig's lærerige Veiledning føre Flere dybere ind i det latinske Sprogs Mand, og saaledes de ofte horte Uebredelser, at Dimittenderne til Examen artium kun kunne deres Lectier eller gjeunemtyggede Pensa, ikke mere med Ret fremføres.

6.

Det sidste Middel, jeg anbefaler til Indøvelse af det latinske Sprog er, at variere først enkelte Steder i Profaisterne og siden i Digterne, begge Dele ved Omskrivning i Prosa. Hertil horer — hvad Profaisterne angaaer — blandt Andet, flittig Oplosning især for Begynderne af *Ablativus consequentiæ* et *absolutus* og af participialske Constructioner; passiviske Sætningers Forvandling til activiske og omvendt, men for Altid ikke, hvad jeg har hørt Nogle gjøre, Oplosning af *Accusativ* med *Infinitiv* ved *ut*; thi dette er reent at forvirre *Disciplinæ*s Begreb om Brugen af *ut*. Si heller bør *Futurum Particip.* passiv med sin *Casus* forvandles til *Gerundium*, naar Verbet styrer *Accusativ*, ligesaa lidet som *Gerundium* til Passiv, naar Verbet styrer *Dativ*; fordi begge Dele ere aldeles mod *Latinernes* Talebrug. Man kan altsaa ikke forandre *ad virtutem amandam* til *ad amandum virtutem*, og heller ikke *ad studendum litteris* til *ad litteras studendas*. Fremdeles maac de Ældre omskrive *indirecte* Sætninger til *directe*, og omvendt, hvortil ingen *Mutor* giver hyppigere Anledning end *Julius Cæsar*. Ved denne Dvælse bliver — foruden Andet — Brugen af de afhængige Sætninger med deres *Conjunctiver* ret tydelig for *Lironerne*, hvilket er saa vanskeligt at gjøre dem anskueligt ved blotte Regler og uden Exemppler. — At omskrive poetiske Stykker horer kun til det sidste Skoleaar og skal være et Slags *Collegium*, der holdes

for at lette Overgangen til den nærførestaaende høiere Underviisning. Det er jammerligt at høre, hvorledes de fleste Dimittender staae stammende og raadvilde, naar man uventet fordrer af dem en simpel Omskrivning paa Latin som Forklaring enten over enkelte vanskelige Udtryk og Talemaader eller over mindre tydelige Sætninger i en Digter, og det just fordi de faa sjældent prøve derpaa til dagligt Brug og kun ville vertere paa Latin ved Stilesøvelser med Grammatica og Lexicon ved Haanden. Derved vise de soleklart, at Latinen for dem endnu kun er et virkelig dødt Sprog, de ikke med Byst og af egen Drift men kun nødtvungne besatte sig med. Ligefsom derfor Overgangen fra Skolegangen til Universitetsfriheden er i moralsk Henseende alt for pludselig og bliver Manges Fordærvelse, saaledes gaaer det ogsaa i intellectuel Henseende, naar Studenten skal høre et Foredrag paa Latin, som han ikke kan fatte, og derfor ofte, naar han nogle Gange har hørt derpaa, forlader Professorenes Collegier, og enten overgiver sig til en Manufacteurs Ledebaand for paa en Gjenvei at forberede sig til Philologicum, eller — hvad endnu er langt værre — af Magelighed lægger Bøgerne paa Hylden og hendriver Begyndelsen af sin academiske Bane i Lediggang og med alskens Udspredelser, der ingenlunde ere skikede til at vedligeholde end sige forsøge hans tarvelige Skolekundskaber. I denne Henseende var det vist nok mere passende, hvad af

flere indsigtsfulde Mænd er foreslaaet, at Examen artium og den philologiske Deel af anden Gramen lagdes til Skolerne; fordi derved den under samme Lærer, saaledes som ved Sors Academi, fortsatte Underviisning bedre kunde slutte sig som et sammenhængende Led til Skoleunderviisningen og mere lempes efter de Studerendes individuelle Faaevne og gjorde Fremgang. Men saaledes som det for Tiden er anordnet, maa der gøres hvad skee kan, for at indvie Skolediscipelen til Universitetet, især da man i de fleste Skoler, — enkelte Undtagelser seer man dog — ikke mere, som altid i forrige Tider, bruger at vertere Bibelens græske og hebraiske Pensa saavel som Homer og Herodot paa Latin. Derfor har jeg som Dvelfesmiddel i Sproget i mange Aar brugt at variere især for Dimittenderne tvende Bøger af Horats's Ober ved Dmskrivning i Prosa, givet de fornødne Oplysninger i latinske Noter, ladet Disciplene gjøre Rede paa Latin for det varierede Pensum, og ligesom ved Extemporalstilen bestemt de derfor givne Characterer, eftersom Enhver mere eller mindre vovede at forlade min Variation og med egne Ord gjøre en simpel Dmskrivning eller sammenhængende Forklaring om Nerus og Censur af Stedet. Man vil maaskee indvende, at denne Maneer er at fordærve al Smag for det Høie i Poesien, naar dens Indhold saaledes udtværes og vanskabes ved prosaisk Paaftaar. Men det Samme skeer jo alligevel ved paa Dansk at fortolke Digteren, og naar man nodes til at

analysere hans høie Vendinger og indøve grammatikalſke Former og Syntax. Desuden — om ellers Læreren forſtaaer at gjøre opmærkſom derpaa — bliver netop det Skjonne i Digterens Tanker mere indlyſende ved at ſammenholdes med den lavere Proſa, iſølge den gamle Regel: *Opposita juxta ſe poſita magis illuceſcunt*. Hvorom Alting er, ſaa er det ved lang Erfaring blevet mig klart, at ved ſaadan Variation Discipelen, hvormeget han end iſorfntningen krymper ſig. derved, nodes til at ſtærpe ſin Eſtertaanke og bringe Sproget paa Tungen med mindre Forlegenhed, ligesom derved Oveſættelſe fra Danſk paa Latin eller den egentlige Stiløveſe betydeligen lettes; ikke at tale om, at den latiniſke Omſkrivning giver et godt Hjælpemiddel til med mere Lethed at venter Digtet paa Danſk, ſaa at den, der med Færdighed kan rede ſig fra den proſaiſke Omſkrivning, ikke lettelig forfeiler den danſke Oveſættelſe. — Jeg tillader mig her at tilføie nogle Oder af Horats, ſaaledes ſom jeg i fornævnte Henſigt har uddraget Variation og Anmærkninger til dem efter Jani og Miſcherlich, for at deraf den brugte Methode deſto bedre kan bedømmes, hvorhos jeg beder erindret, til hvilket Brug og for hvem det er ſrevet. Enkelte flinke Disciple kan man med Held henviſe til de nævnte eller andre Fortolkereſ Commentarer ſelv, for at de ved dem videre kunne uddanne deres Studium paa egen Haand. — Foran hver Ode har jeg opſtillet nogle Vers i afdeelte Fodmaal, for at viſe Begynderen

Veien til rigtig Scansion. — Hvis jeg iøvrigt erfarer, at de her givne Variationer finde Bifald som en Saand-
rækning for Andre, skal jeg ved given Leilighed levere flere.

B.

Q. Horatii Flacci Carminum Variatio
Prosaica.

Carmen I. Ad Mæcenatem.

Metrum Asclepiadeum primum:

— — | — o o — | — o o — | o o

Mæce | nas atavis | edite re | gibus,

O et | præfidium et | dulce decus | meum,

Sunt quos | curriculo | pulverem olyn | picum

Conle | gisse juvat | metaque fer | vidis

Evi | tata rotis | palmaque no | bilis

Terra | rum dominos | evehit ad | Deos.

Argumentum.

Horatius, suam e poësi felicitatem intime sentiens, comparat se cum aliis hominibus, qui se beatos putent. Habet quisque, ait, quod sequatur studium, in quo beatum se existimet. Alium tenet gloria, alium honorum amplitudo; alium divitiæ tenent. Hic sorte sua contentus vitam degit; ille habendi cupiditate flagrat maximâ; dum alius, rerum omnium securus, genio suo indulget. Militia hos, illos venatio delectat. Ego vero poësin sector solique huic vaco, quæ si tibi, o Mæcnas, probabitur, summam inde poëtæ lyrici gloriam me adsecutum arbitrabor. — Totius itaque carminis argumentum, paucis expressum, est hoc: cum cæteri homines habeant fere aliquid, quo omnia conferant studia, tum ego, inquit Poeta, relictis illis omnibus, unice expeto poëtæ lyrici gloriam eamque a nemine, nisi a Mæcenate, accipere velo.

Variatio profa.

O Mæcenâs! qui a princîpibus regibus descendis
 mihiqve es tutor et amicus svavisissimus ac
 honorificentissimus! Sunt quos juvet curru
 ferri per stadium Olympicum et sursum agere
 pulveris nubem, quos meta, rotis celerrime
 5 currentibus evitata, nec non palma gloriosa
 facit æquales Diis, omnium rerum dominis.
 Hanc juvat, si plebs Romana, levis et in-
 constans, eum ad amplissimos honores suf-
 fragiis studet tollere; illum juvat, si in suo
 10 ipsius horreo omnes Libyæ fructus habet
 conditos. Alius læto contentoqve animo colit
 agellos a patribus acceptis, quem tu, ipfis
 Attali opibus pro conditione propositis, nun-
 quam a suo studio deductum permoveas, ut
 nave Cypria mare Myrtoum percurrat, quippe
 nauta timidus ac navigationis infvetus. Mer-
 15 cator contra, quamvis Africum metuit tempe-
 statibus crebrum luctantemqve cum fluctibus
 Jcariæ et (inter ipsa navigationis pericula)
 laudibus effert rura otiosa, oppido suo vicina:
 tamen brevi post, quam effugit, iterum reparat
 navem fractam ac mare ingreditur, dum
 pauperiei ferendæ advesfieri neqvit. Alius
 20 delectatur vino præstantioris generis eumqve
 juvat potando consumere partem diei integri,

membris stratis nunc sub umbra arbuti, nunc
 ad fontem sacrum, leniter strepentem recubans.
 Alii amant bella, tubarum cum lituo per-
 mixtum strepitum, et pugas, quas detestantur
 matres; (quod orbantur filiis et maritis.)
 Venandi studium tenet alium, qui carissimam 25
 uxorem oblitus, sub aëre humido pernoctat,
 sive cervus a canibus fidis investigatus est,
 sive aper Marficus retia, torto fune facta,
 perrupit, ruptisque plagis evasit. — Ego vero
 poësin amplector, me hederæ, ornamenta,
 quibus poëtarum frontes cinguntur, ad coe- 30
 licolas admovent; me nemus umbrosum,
 Nympharum Satyrorumque chori saltantes
 a vulgi consuetudine amovent, si modo Musæ
 mihi favent, si neque Euterpe mihi denegat
 tibias, nec Polyhymnia abnuat temperare
 barbati Lesboi fides. At vero si tu, Mæcenas, 35
 me poëtis lyricis adnumerandum edixeris,
 tum demum capite elato coelum tangam.

Adnotationes.

V. 3. Olympicum. Non cogitandum de circensibus Romanorum ludis, in quibus, illa certe ætate, equos regere, fervorum fere esset; sed intelligendi sunt haud dubie ludi Græcorum curules, quibus reges operam dabant, quorumque victores summo honore adfecti sunt.

4. Meta. Tres turriculæ, circum quas sinistrorsum currus quam proxime erat slectendus, sic ut non tangeret.

5. Palma. Poeta posuit palmam, Romanis magis frequentatam pro corona oleagina, quæ Olympionicis erat propria.

8. Honores tergemini idem ac cumulati, summi. Plebique fere cogitant de tribus summis Romanorum magistratibus, consulatu, prætura, ædilitate. Sed hoc esset poetæ verba ad orationem pedestrem exigere; numerum ponit — ut poetæ solent — aliquem certum pro incerto ac magno.

10. Libycis. Libya Græcis et poetis est Africa, quæ fertilitate nobilis horreum populi Romani dicebatur.

12. Attalicis a: maximis oblatis divitiis, quales ab Attalo, Pergami rege, populo Romano hæredi scripto erant relictæ.

13. Trabe Cypria. Trabs ponitur pro nave ad augendum periculi sensum, et Cypria pro quacunquæ nave ob Cyprium mercaturæ deditam.

14. Myrtoum mare inter Cretam, Peloponnesum et Euboeam, a parva insula Myrto sic dictum, a poetâ ponitur pro quovis mari procelloso ac periculoso.

15. Africum ventum posuit cum dilectu; is enim, ab occasu brumali flans, creber erat procellis.

Jeariis. Mare Jearum, pars Ægei, inter Samum et Myconum, ab Jeari casu sic dictum.

18. Pauperies est vita sine quæstu et lucro; multum adeo differt ab egestate.

19. Pocula Masfici. Vinum, in Masficio, Campaniæ monte natum, ex nobilioribus erat.

22. Ad caput aquæ sacræ. Fontes ob numina, quæ iis inesse credebantur, sacri dicebantur.

23. Lituo tubæ. Lituus erat equitum, ineurvus et sono acuto; tuba vero peditum, directa et sono gravi.

28. Marsus cum dilectu; in saltuosa enim Marforum regione plures erant apri iidemque ferociores.

31. Nympharum chori leves, o: saltationes, quas poëta commemorant ad declarandas vitæ rusticæ suavitates.

34. Barbitos, lyra major septem chordarum, docte dicitur Lesboum, quod Alcæus et Sappho, quos imprimis imitabatur poëta, erant Lesbii.

Carmen II. Ad Augustum.

Metrum Sapphicum:

— o | — — — | o o — | o — o (ter)
 — o o | — o |

Jam sa | tis terris | nivis at | que diræ
 Grandi | nis misit | pater, et | rubente
 Dexte | râ faeras | jacula | tus arces,
 Terruit | urbem, |
 Terru | it gentes, | grave ne | rediret
 Sæculum Pyrrhæ, | nova mon | stra questæ:
 Vifere | montes;

Argumentum.

Horrenda prodigia, inquit poëta, quæ ipsa perniciem reipublicæ allatura videbantur, gravem portendunt Deorum iram, quam quidem bellorum civilium sceleribus in nosmet convertimus. Quis expiabit populum? Homo, ne sanctissimus quidem, tantæ rei non sufficit. Deum aliquem esse oportet; atque is utinam, nostri misertus, coelo descendat! Sed quis? Utrum augur Apollo? an Venus, mater Romæ? an Mars, parens? an Mercurius, Deorum nuntius atque interpret? — Imo jam adest Mercurius, ultor Cæsaris, sub Augusti persona, qui expiare nostra scelera et placare Deos, ipse Deus, potest; atque utinam is quam diutissime apud nos commoretur, qui solus possit pacem et salutem reipublicæ dare, res imperii perditas reparare, calamitates futuras avertere, bella in Romanorum hostes convertere et has veluti inferias civibus occisis mittere.

Variatio.

Satis jam pridem nivem ac grandinem mali
ominis in terras defudit Jupiter, et fulmine
quod dextrâ vibrat, jaculando in templa sacra,
5 timorem injecit urbi, terroremque incusfit
toti terrarum orbi, ne ista tempora calamitosa
redirent, cum Pyrrha querebatur res horrendas
nunquam antea visas, cum Proteus egit Nep-
tuni armenta in montes altos, ut belluæ
marinæ pascula viserent, cum pisces vagantes
arborum cacuminibus et ramis impediabantur,
10 ubi antea palumbes nidulabantur, cum damæ
timidæ abripiabantur undis, in terram effusis.
Talem et nos eluvionem timebamus; vidimus
enim Tiberin flavum, undis ab litore maris
Tyrrheni retro violenter actis, meditari ruinam
15 et regię Numæ et ædi Vestæ, dum Deus
Tiberinus, qui ab uxoris Rheæ Silvïæ, ob
Cæsarem occisum querebat, arbitrio pendet,
magnifice pollicetur, se fore ultorem, et a parte
Tiberis sinistra vagus ruit in Romam, ipso
20 Jove tantam ultionem improbante. Posterius
culpâ ac flagitio majorum attenuati audient,
cives contra cives tulisse arma, quibus Parthi
molesti rectius quam cives interficerentur; au-
dient posteritas, cives his armis infestis inter se
25 decertasse. Quænam Deorum populus Romanus

expetat, ut auxilio adfit reipublicæ, nunc
 ad interitum vergenti? Quibus pre-
 cibus lacesfant Vestales Vestam, quæ,
 adhuc Cæsaris cædi succensens, earum
 carmina sollempnia omnino non exaudit?
 Cui Jupiter injunget munus expiandi bella
 civilia? — Precamur, Augur Apollo, tandem 30
 nos expiaturus de coelo descendas, humeros
 pulcherrimos nube circumdatus! Vel tu, o
 Venus, quam Jocus et Cupido comitantur,
 propitia venias! Sive tu tandem venias, o
 Mars, ut tuam gentem, cujus parens es, quam
 tamen hucusque rejecisse videbaris, propitio 35
 adspicias vultu! Eheu! bellis civilibus ac
 cladibus nostris nunc usque ad fatietatem
 expletus es, quamvis te oblectet pugnantium
 clamor, nec non galeæ fulgentes et vultus
 Mauri peditis truculentus in hostem ferocem. 40
 Sive tu, Mercuri, nobis adsis, filius Majæ
 sanctæ alatus, haud dedignatus vocari Cæsaris
 ultor! At-jam in terris versaris, speciem
 juvenis (Augusti) asstimulans. Utinam in 45
 coelum, unde descendisti, sero abeas! Uti-
 nam inter nos, populo Romano propitius,
 diutissime commoreris! Neve nimis mature
 evoles, impietate nostra offensus! Hic apud
 nos præferas triumphos magnos de hostibus

50 reportandos; hîc patiaris vocari pater patriæ ac princeps civitatis! Nunquam permittas Parthos agrum Romanum incurfionibus infestare impunitos, dum tuis, o Cæsar, auspiciis orbis terrarum regitur!

Adnotationes.

V. 1. **Satis** etc. i. e. fatis adeo poenarum a nobis exactum est, tam gravia perpesfi sumus mala, ut novis plane succumberemus.

2. **Pater.** Jupiter fulgurator, cui proprium est tempestates ciere.

6. **Seculum Pyrrhæ** α: illud diluvium, quod sub Deucalione et Pyrrha ipsius uxore fuit.

7. **Proteus**, Deus marinus, qui Neptuni armentis præerat eademque agere et pascere dicebatur.

11. **Æqvore superiecto** nempe montibus et filvis instar tegminis.

13. **Flavum**, perpetuum Tiberis epitheton a colore fluvii, ex arena in eum translatum.

14. **Litore Etrusco.** Tiberis, in mare Etruscum sive Tyrrhenum desfluens, a dextra habebat Etruriam, a sinistra campum Martium, montem Capitolinum et Palatinum, inter quos forum Romanum, ibi templum Vestæ rotundum, a Numa consecratum, atque ejusdem Numæ antiqua regia.

20. **Uxorius annis** α: Tiberinus Deus, Hiæ seu Rheæ Silvii maritus, qui uxoris precibus nimiam inundatione indulgebat.

22. **Perfæ** pro Parthis, nam illi ab his victi cum iisdem coaluerant. Quia Perse a Medis acceperant imperium, nomine altius repetito, Medi etiam pro Parthis sæpe sunt poetis. Vide V. 51.

32. **Augur Apollo** primum invocatur, vel quod ei sacra

ferent, antequam libri Sibyllini, quibus præsset, inspicerentur, vel quod Deus erat fatidicus.

33. **Erycina** dicitur Venus ab Eryce, Siciliae monte, in quo ejus templum erat, ex vulgari antiquitatis fama ab Ænea conditum.

34. **Jocus et Cupido**, duo Veneris filii, ejusdem comites perpetui.

39. **Mauri**, Africae populus, saepe cum Romanis bellarunt, fere semper fugati. interdum tamen victores. Alii legunt „Marfi” Italiae populus, Romanorum focii fortissimi, omnes pedites.

43. **Filius almæ Majæ**. Mercurius erat filius Jovis et Majæ, quæ dicitur alma perpetuo ac sollemnî Dearum epitheto.

52. **Cæsar** a: Octavius Augustus.

Carmen III. Ad Virgilium.

Metrum Asclepiadeum secundum:

— — | — ◡ ◡ — | ◡ ◡
 — — | — ◡ ◡ — | — ◡ ◡ — | ◡ ◡

Sic te | diva potens | Cypri,

Sic fra | tres Helenæ, | lucida si | dera,

Vento | rumque regat | pater,

Obstric | tis aliis, | præter Jä | pyga;

Argumentum.

Cum Virgilius in Græciam proficisceretur, Horatius sensus, quibus in illius discesu commovebatur, hoc carmine præstantissime expresit; votis suis amicissimum virum, quo nunc carendum est, prosequitur; discidii autem dolore captus, ad tantum entusiasmum ascendit, ut (v. 9—24.) primam navigatorem ipsamque navigationem acerrime execretur. Hinc poeta ulterius progressus alia temeritatis exempla (v. 25—40) e mythica ætate petita, cumulat, quæ temeritate maxima mala, poenæ loco a Diis inflictæ, in homines redundaverint. Dum igitur Horatius hominum audaciam tanquam plurimorum malorum fontem detestatur, eo ipso doloris sui desideriique affectum, de Virgilio salute sollicitus, vividissime declarat.

Variatio.

Utinam tibi, o navis, adfit Venus, domina
 illa Cypri potentissima! Utinam Castor et
 Pollux, illa nautis numina salutaria, tibi
 succurrant! Utinam Æolus, cujus imperio
 venti subjecti sunt, sic te regat, ut omnes
 reliquos ventos obstrictos teneat præter illum
 ab occasu æstivo flantem tibi que secundum!
 5 Hæc fausta tibi, o navis, hæc lege precamur, ut
 Virgilium, quem tibi creditum a te jure re-
 petemus, salvum incolumemque in Atticam
 perferes, et sic hospitem nobis reddas partem
 10 animæ nostræ dimidiam. — Ferro robusto ac
 durissimo istius certe pectus cinctum fuit,
 qui primus, tanquam nihil timendum esset,
 mari horrendo navem tradidit debilem; is
 susque deque habuit Africum, tempestates cum
 furore adglomerantem, cum Aquilonibus
 proeliantem, nil curans Hyades, stellas illas
 procellosas, nil timens vehementiam Austri,
 15 qui maximus est Hadriæ rector, sive fluctus
 vult concitare, ut insurgant, sive comprimere,
 ut sedentur. Is ne præsentissimum quidem
 mortis periculum timuit, qui inpavidus et
 ferox adspicere sustinuit belluas marinas, in
 maris superficie apparentes, et mare tempestu-
 20 osum et scopulos illos Acroceraunios, propter

naufragiorum frequentiam sat superque notos.
 Frustra vis naturæ divina ac providens diremit
 terras mari, quod eas disjungeret, interposito,
 si tamen naves, Dei consilium pervertentes,
 maria, quæ Deus iniri vetuit, temere trajiciunt.
 Ea vero humani ingenii est indoles, ut ad 25
 omnia suscipienda impetu, non ratione feratur
 nullumque nefas intentatum relinquat. Sic
 Prometheus, Japeti filius, eo audaciæ procescit,
 ut dolo malo ignem coelo subduceret, et
 quamprimum ignis e coela subductus fuit, 30
 macies variaque morborum antea ignotorum
 multitudo terras infedit opprescitque; et
 moriendi necessitas, ante Promethei scelus
 remota et sic tarde veniens, nunc acceleravit
 gradum. En-Dædalus in ærem vastum evolare
 ausus est, quamvis alæ hominibus haud con- 35
 cesæ sunt. Quid, quod Hercules vi penetravit
 ipsa loca infera, Cerberum inde extracturus.
 Nihil tam arduum est, quo non eniti cupiant
 homines; viam adeo ad ipsum coelum moli-
 mur; nec propter nostram impietatem pati-
 mur, ut Jupiter iratus sua aliquando deponant 40
 fulmina.

Adnotationes.

V. 1. Diva Cypri, i. e. Venus Dea, quæ Cypri præcipue

honore colebatur, quam Cyprii ut Deam ipsorum tutelarem invocare, a qua faustum iter exposcere solebant.

2. **Fratres Helenæ** sunt Dioscuro, Castor et Pollux, quorum peculiare munus erat, hominibus naufragio periclitantibus opem ferre.

4. **Obstrictis aliis ventis.** Ex Homericæ fabulæ Æolus ventos utre constrictos tenere dicebatur; ad Virgilianam rationem, quæ forte nobilior, Æolus ventos antris inclusos coercere fingitur.

14. **Tristes Hyades,** stellæ in fronte Tauri, ortu et occasu suo tempestatem ac pluviam excitare credebantur, hinc tristes, i. e. coelum triste facientes.

18. **Monstra natantia** sunt belluæ marinæ, quarum aspectus cum per se est terribilis, tum augetur istæ terror, quoniam, ubi in æquore summo apparent, instantem præcellam significant.

20. **Ceraunia.** Scopuli in litore Epiri inter mare Adriaticum et Jonium siti, sic dicti, quod ob altitudinem crebro fulmine feriiebantur.

27. **Japeti genus.** Prometheus, Japeti ex Asia Nympha filius, opæ Minervæ in coelum sublatus, serula cava clam ad solis rotas admota, ignem suratus est et ad homines detulit.

34. **Dædalus.** Fabulam Dædali enarrarunt Virgilius et Ovidius. Vide Æneidos libr. VI v. 14—19, et Metamorph. libr. VIII v. 183 sqq.

Carmen IV. Ad L. Sextium.

Metrum Archilochium quartum sic restitutum a Cruquio:

— ̣̣ | — ̣̣ | — ̣̣ | — ̣̣
 — ̣ | — ̣ | — ̣
 ̣ — | ̣ — | ̣ — | ̣ — | ̣ — | ̣

Solvitur | acris hi | ems gra | ta vice

Veris | et Fa | voni

Trahunt | que sic | cas ma | cluæ | cari | nas.

Ac neque | jam stabu | lis gau | det pecus,
 Aut a | rator | igne,
 Nec pra | ta ca | nis al | bicant | prui | nis.

Argumentum.

Poëta primum (v. 1—12) progressus ab ortu veris, cujus descriptio ad Italicæ regionis naturam præclare attemperata est, dein (v. 13—18.) syaritate atque lælitia, qua ver totam perfudit naturam, ipse exhilaratus eosdem animi sensus in Sextium amicum transfundere conatur, et ad fruendas, quas vernum tempus secum ferat, jucunditates sedulo hortatur. Hinc (v. 19—30.) ad commune de vitæ voluptatibus sectandis præceptum deducitur, rationibus desumptis partim ab ipsius vitæ brevitate, partim ab omnibus propositâ moriendi necessitate, partim ex eo, quod post mortem nihil, quod gratum ac jucundum sit, amplius sperare liceat.

Variatio.

Nunc terra, nuper frigore aspero adstricta, solvitur gratâ veris ac Zephyri vicisitudine; nunc naves, quæ per hiemem in sicco litore steterunt, vere redeunte in mare machinarum ope deducuntur; nunc pecus, stabula fastidians, in pascua redire gestit; nunc arator focum non amplius laudat, sed ad agros colendos revertitur; nec prata pruinis alben candidis. Jam Venus, saltationis regina, choræas agit, Luna capiti impendente, et Gratia et Nymphæ decenter incedentes, manibus invicem nexis, alternatim saltando feriunt terram, dum Vulcanus, æstu ac labore candens, igne duplicato facit, ut Cyclopum officinæ, molestiarum plenæ,

flammis colliceant. — Nunc, ipso vere ad-
 monente, fas est comam unguentis delibutam
 coronare viridi myrto ac floribus, quos fert
 15 terra, verni solis calore emollita. Nunc in
 lucis, quibus coma rediit, decet Fauno im-
 molare, sive agnâ sive hædo sibi immolari
 malit. — Mors pallida, nullo habito discrimine,
 20 æque intrat casas pauperum humiles ac ædes
 divitum in altum exstructas. O Sexti, cui
 nihil deest ad jucunde vivendum, spem in
 longinquum porrectam alere, plane nos pro-
 hibet exiguus dierum numerus. Mox — brevi
 ista dierum summa præterlapsa, — oppri-
 ment te Orci tenebræ, circumdabunt te Manes,
 de quibus tam multa ac mira narrantur,
 25 excipiet te regia Plutonis egena, ubi nihil
 reperies, quo bene sit. Quo ubi descenderis,
 nullum tibi talorum jactu obveniet bibendi
 magisterium, nec ibi Lycidæ, quem nunc in
 deliciis habes, pulchritudinem admirabis, is,
 qui puer nunc juvenum animos amore
 30 incendit, mox, adultior factus, puellas non
 leviter commovebit.

Adnotationes.

V. 2. Grata vice veris et Favonii: Successione grati
 veris et Zephyri, qui ventus omnino in terris australibus gratior est.

7. **Venus Cytherèa**, a Cythera, insula maris, Ægæi, ubi sanctissime colebatur.

11. **Cyclopes** erant ministri Vulcani.

12. **Vulcanus**. Cum officinam Vulcani Homerus in Olympo collocat, tum poëtæ veteres assignant illi insulas et montes, subterraneis ignibus insignes, ut Lemnum, Æolias insulas, Ætnam.

16. **Fauno**, datori et custodi agrestium voluptatum, vere ineunte vota reddebantur. Incidebant Romanorum Faunalia ipsi Idibus Februarii, quæ sacra profusiore hilaritate celebrabantur.

24. **Te prement Manes**: eris inter umbras ipse umbra.

27. **Talis**. Nonnulli explicant „talis” quali esset nominat: casus, „tu talis umbra apud inferos”; alii jungunt „vini talis” i. e. tam boni, savoris ac generosi. Rectius vero „talis” ablat: casus, pro talorum jactu. — Cæterum apud veteres ludebatur talis quatuor, qui quaternos tantum numeros, np. I, III, IV, VI, et quaterna latera habebant; nam erant oblonguli, duobus lateribus incurvatis, ut in iis stare non possent. Ludebatur contra tribus tesferis, quæ erant cubica, fenorum laterum et numerorum. Jam si omnes tali diversos numeros ostenderent, is optimus erat jactus et dicebatur **Venus** s. jactus **Veneris**, contra **pesimus** s. **Canis**, si omnes numeri essent pares. In tesferis **Venerem** efficiebant tres feniones, **Canem** tres asfes.

30. **Tepebunt**. **Tepe** aliàs dicitur de amore frigescente, hoc loco autem de amore incipiente ac crescente.

Carmen V. Ad Pyrrham.

Metrum Alcæpiadeum quartum:

— —	— u u —	— u u —	u —
— —	— u u —	— u u —	u —
— —	— u u —	—	u —
— —	— u u —	—	u —

Qvis mul | tā gracilis | te puer in | rosā
 Perfu | sus liquidis | urget odo | ribus,
 Grato | Pyrrha, sub an | tro?
 Cui fla | vam religas | comam,
 Simplex | munditiis? | Heu! quoties | fidem
 Muta | tosque Deos | flebit et asp | era
 Nigris | æquora ven | tis
 Emi | rabitur in | solens,

Argumentum.

Pyrrha, ad quam hoc carmen scriptum est, fuit haud dubie libertina aut peregrina, quales complures Romæ erant, multæ nobili genere ortæ, elegantia atque ingenio, sæpe et scientiâ musices et poëseos excellentes. Cum Pyrrham, cujus amore Horatius aliquandiu irretitus fuerat, eleganter eontam cultamque ipse videret, eam novo amatori sic se ornasse, vel suspicatur, vel cognitum habet. Memer igitur perfidiæ, quam ipse olim a Pyrrha expertus fuisset, eandem isti juveni, qui de fide puellæ minime dubitaret, sortem prædicit. Allegoriâ utitur svausimâ, cujus fundamentum est: amare Pyrrham æque periculosum esse, ac mari quamvis placidissimo se committere. Docet, se eodem naufragio deprehensum, ex eo tamen fati saluum evasisse, neque iterum navigaturum.

Variatio.

Qvis est ille juvenis mollis ac delicatus, qui unguentis odoratis delibutus, in rosis multis recubans, te, o Pyrrha, sub antro umbrifero amplectetur? In cujus gratiam te comis crinibus in nodum collectis ac sursum ligatis, non magnifice ornata, sed in ipsa
 5 simplicitate elegans et munda? Eheu, quoties ille conqueretur fidem a te sibi datam, violato jurejurando per Deos dato; et mare,

nuper tranquillum, subito procellis vehementibus commotum cum stupore adspiciet, is qui in sua credulitate nunc amoris tui deliciis perfruitur, teque carissimam et optatissimam habet, quoniam te ab aliorum amore vacuam ipsiusque caritate semper fore dignam speraverat, nondum usu cognitum habens, quam parum constans sis in amando. **O** miseri illi, qui te non norunt, suavitate tamen tua illecti, tuum unice expetunt amorem! Me contra beatum prædico, qui ex tuis laqueis quasi ex naufragio salvus evaserim; sacer quippe templi paries per tabulam meam ex voto adpensam testatur, me Deo, maris domino vestimenta mea madida consecrasse. 15

Adnotationes.

V. 1. In rosa: in rosis, quibus humus contrata est; nam rosas corpori substernere in festiva lætitia erat solenne.

3. Grato sub antro; nam sub illo calidiore coelo in antris, ut nos in umbraculis, refrigeria quærere solebant.

4. Religas comam. Studium comæ fingendæ et apte concinnandæ sapius memoratur inter artes, quibus puellæ placere volebant.

6. Fidem mutatosque Deos, scilicet fidem per Deos datam mutare, violare. Alia ratione, etiam satis accomodate, Dii dicuntur mutati, i. e. insensu; nam in secundo amore Dii sunt amantibus propitii, contra vero, foedere amoris rupto, iisdem irati.

9. **Aurea**, tanquam ea, quæ optimis moribus sit prædita et in amando habeatur fidelissima.

11. **Nescius auræ fallacis**: nondum expertus, quam mutabilis sit aura, quam facile ventus, qui nunc ei secundus flat, ex adverso spiret.

13. **Tabula votiva**. Allegoria e naufragio sumta; solebant enim e naufragio salvati suos casus in tabulis depingere, easque cum vestibus, in quibus enatasent, in fanis Neptuni suspendere, ut sic vota in ipso naufragii periculo facta perfolverent.

Carmen VI. Ad Agrippam.

Metrum Alcibiadeum tertium:

— — | — ◡ ◡ — | — ◡ ◡ — | ◡ ◡ (ter)
 — — | — ◡ ◡ — | ◡ ◡

Scribē | ris Vario | fortis et host | ium

Victor | Mæonii | carminis a | liti,

Quam rem | eunqve ferox | navibus aut | eqvis

Miles | te duce ges | ferit.

Nos, A | grippa, neqve hæc | dicere, nec | gravem

Peli | dæ stomachum | cedere nes | cii,

Nec cur | sus duplicis | per mare U | lixi,

Nec sæ | van Pelopis | domum,

Argumentum.

Agrippa, magnus ille Augusti amicus, terræ mariqve rebus gestis clarus, ipsius Augusti victoriam, imprimis Actiæ, magnam sibi partem vindicans, haud dubie Horatio exprobraverat, quod nulla sui in ipsius carminibus esset mentio. Quare Poëta hoc carmine se excusat Agrippæ, suam venam, ait, tam sublimi argumento non sufficere, sequæ tantum lyricæ poësi, i. e. amoris levibusqve rebus canendis vacare. Hæc dum exprimit, quasi aliud agens, splendidi dissimom Agrippæ ipsiqve Augusto componit carmen; nam dum grandem sibi esse spiritum negat, eum vel maxime prodit; et Agrippam exquisitissime laudat, dum ejus laudibus canendis se imparem profitetur.

Variatio.

Varius sit oportet, a quo fortitudo tua, o Agrippa, ac victoriæ celebrentur carmine, quod Homerici carminis volatum ac majestatem refert. A Vario scribentur, quasunque res fortissimus miles, te duce, terra marique gesferit. Talia ego non magis canere possum, 5 quam iram Achillis inexorabilis, perniciosam Græcis, non magis quam Ulyssis versuti errores maritimos, et gentem a Pelope oriundam, funestis cædibus domesticis infamem. Gravia illa epici generis argumenta enarrare ego tam tenui ac parvo ingenio minime conabor, dum pudor et Musa, quæ meam moderatur 10 lyram, rebus bellicis canendis non accommodatam, me prohibet res eximii Cæsaris tuasque præclare gestas tenuitate ingenii obscurare. Augusti tuasque laudes describendas mihi sumere, idem esset, ac si Martem tunica ferrea indutum, aut Merionem, pulvere Troiano adpersum, aut Diomedem, cum ipsis Diis Minerva ipsa adjuvante, congressum, carmine 15 meo celebrare vellem. Ego non nisi lusibus lyricis aptus sum, itaque convivia cano et puellarum rixas dulces, dum in juvenum faciem involant, tanquam eos laniaturæ, sed — proh dolor! secti sunt earum unguës. Talia

cano et canere possum, sive ab amore liber sum, sive puellæ amore caleo, pro more 20 meo consveto ad hilaritatem propensus.

Adnotationes.

V. 1. **Vario**, primario poetâ epico ac tragico.

2. **Mæonii carminis aliti**. Carmen Mæonium, i. e. Homericum; nam Homerum Mæonium a Smyrna patria, Mæoniæ i. e. Lydiæ urbe haberi pervulgatum est. Varius dicitur ales carminis Mæonii, quippe evolat, effertur Homeri instar.

6. **Pelidæ stomachum**, iram implacabilem Achillis, Pelei filii.

8. **Sævam Pelopis domum**. Oenomaus a genero Pelope, Chrysippus a fratribus Atreo et Thyeste, Atreus ab Ægistho, Agamemnon a Clytemnestra, hæc et Ægisthus ab Oreste occisi sunt. Orestes ipse Furiis agitatus est. Hippodamia et Pelopia se ipsas interfecerunt. His horrendis scenis domus Pelopis jure dicitur funesta.

15. **Meriones** Idomenei auriga et amicus, Marti par dictus.

16. **Tydides**, Diomedes, Tydei filius, summus Græcorum heros, tantâ ferocia, ut etiam Martem et Venerem vulneraret.

C.

Fortsatte Skole-Efterretninger.

1. Skolens Frequentis.

Ved Begyndelsen af Skoleaaret 18 $\frac{3}{8}$ udgjorde
Disciplenes Antal 31.

31.

Med Præliminairproven d. 15de Septbr. f. N. optoges 7.
nemlig:

1. Peter Jacob Svane Garde, fød i Ronne den 2den Aug. 1827, Søn af Pastor S. Garde, da værende Sognepræst til Bodilskirke og Ners.
2. Christopher Herman Klöcher, fød i Ronne den 13de Novbr. 1829, Søn af Skolelærer J. N. Klöcher.
3. Peter Andreas Koefoed, fød i Ronne den 22de Novbr. 1829, Søn af Borgercapitain N. Koefoed.
4. Jörgen Fog, fød i Ronne d. 25de Octbr. 1830, Søn af Procurator Chr. Fog.
5. Georg Peter Colberg, fød i Ronne den 4de Decbr. 1830, Søn af Kjøbmand S. N. Colberg junior.
6. Johannes Christian Sommer, fød i Ronne den 28de Novbr. 1830, Søn af Adjunct Sommer.
7. Ole Christian Arboe, fød i Ronne den 1ste Marts 1831, Søn af Consul og Kjøbmand Otto Arboe.

Tilsammen = 38.

Derimod er dimitteret til Universitetet A. Römer 1.
Udgaæde til anden Bestemmelse 6.
nemlig:

1. Lauritz Westh, udmeldt den 7de Novbr. 1839,
Søn af Adjunct Westh.
2. Wadsted Goos, udm. d. 18de Marts 1840,
Søn af Regimentschirurg Goos.

7.

3. Christian Michelsen, udm. d. 29de Juni 1840,
Søn af Skibscapitain Michelsen.
4. David Henning Rønne, død den 30te Juni
1840, Søn af Kjøbmand P. S. Ronne junior.
5. Carl Barbrandt Rasch, udmeldt d. 6te Aug.
1840, Søn af Kjøbmand D. P. Rasch.
3. Mads Peter Koefoed, udm. d. 8de Aug. 1840,
Søn af Proprietair Koefoed paa Hammersholm.

Udgaaede = 7.

Følgelig var ved Begyndelsen af Skoleaaret 184 $\frac{1}{2}$ Dis-
ciplenes Antal det samme som forrige Aar, nemlig 31,
der ere saaledes fordeelte i Skolens 4 Klasser:

Fjerde o: overste Klasse.

1. Carl Adolph Mosfin. 2. Matthias Peter
Marker. 3. Peter Gottfred Birger Bohr. 4.
Henrik Magnus Lund. 5. Adolph Marius Sö-
nderberg Curdts.

Tredie Klasse.

1. Waldemar Emanuel Steenberg. 2. Chri-
stian Grønbech Koefoed. 3. Jens Wilhelm
Marckmann. 4. Christian Wilhelm Carl Fog.
5. Carl Christian Marker. 6. Matthias Adolph
Rasch. 7. Theodor Marius Gorm. 8. Wiggo
Steenberg.

Anden Klasse.

1. Bærent Bærentsen. 2. Peter Jacob Svane

Garde. 3. Ahraham Henry Knigth. 4. Lorents Fjelderup Larsen Popp. 5. Claus Hansen Colberg. 6. Johan Albert Anderfen. 7. Carl Adolph Westh. 8. Jens Julius Colberg.

Første 3: nederste Klasse.

1. Christopher Hermann Klücher. 2. Peter Andreas Koefoed. 3. Johannes Christian Sommer. 4. Carl Peter Michelsen. 5. Andreas Frederik Michelsen. 6. Jörgen Fog. 7. Ole Christian Arboe. 8. Georg Peter Colberg. 9. Carl Andreas Hansen Colberg.. 10. Hans Peter Rünne.

Uf fornævnte Disciple ere for Tiden 9 erklærede af Forældrene for Ustuderende, nemlig Nr. 5, 6, 7, 8 i tredie, 6, 7, 8 i anden, og 9, 10 i første Klasse. Disse ere i deres Klasser anviste de nederste Pladser og rangerer kun mellem sig selv, fordi de med færre Fag og mindre Ansvar ikke kunne ved Omflytning concurrere med deres studerende Meddisciple. De Ustuderende i tredie Klasse have efter Forældrenes Ønske erholdt Tilladelse til under Klassens latinske og græske Timer at bivaane Underviisningen med anden Klasse i adskillige danske, tydske, franske, arithmetiske og calligraphiske Timer. — Enhver, som det interesserer, vil ved at sammenligne ovenanførte Discipelorden med den i forrige Aars Program angivne, erfare, hvad Virkning Glevernes større eller ringere Anlæg og Flid have havt paa deres Fremgang og de dem nu anviste Pladser. Dog bør de

Ufstuderende undtages fra faadan fælleds Sammenligning og kun bedømmes mellem hinanden indbyrdes.

Naar jeg iøvrigt betragter nærværende Discipeltal, der vel er det samme som forrige Aar, men af en ganske anden Dyalitet, føres mine Tanker naturligtvis hen til hvad jeg i forrige Program Pag. 26 har yttret og her atter indstændigen maa lægge Bornholmerne paa Hjerte. Af de fornævnte 31 Disciple ere nu, som man sees, de 9 erklærede for Ufstuderende, og af de øvrige, der bære Navn af Studerende, maa idetmindste en Trediedeel baade af Mangel paa Anlæg og Lyft til Studeringer regnes til samme Klasse, saa at Skolen for Tiden idethoieste kun har 15 Subjecter, der med nogen Nytte for dem selv og Staten kunne forventes dimitterede til Universitetet. Vel har enhver lærd Skole sine Perioder, i hvilke den velvils stiger og falder, men her paa Landet er tillige en aabenbar Trang til Underviisning i Realia i Forening med Humaniora. Skal derfor Noenne lærde Skole skifte tilbørligt Gavn, og ikke ved Tidsaandens Retning gaae til Grunde af Mangel paa Freqvents, da maa den ogsaa forene Underviisning i begge Dele. Det maa vel glæde Enhver, der har Interesse for og Forstand paa Bornholmernes Vel, at det ved S. H. Provst Steenberg's indsigtsfulde og varme Virksomhed for Skolevæsenets Fremme i alle Retninger, nu er kommet saavidt, at der ogsaa efter hans Plan er paatænkt Noget for Realsunderviisningen; men kun maa Bedkommende for Alting

bestræbe sig for, at denne bringes i Forening med den humanistiske Underviisning ved Rønne lærde Skole, for at ikke i modsat Fald Mangel paa Skolens Frequentis skal omsider fremkalde dens Medlæggelse, der vil medføre ubodeligt Tab for Bornholmerne baade i oeconomic og videnskabelig Henseende. Tabet i oeconomic Hensigt vil man lettelig indsee og vel vide at beregne, men i scientiisk Henseende er Tabet endnu større og uberegneligt; thi ved den lærde Skoles Medlæggelse ophører ikke alene den offentlige Dimissionsbrev til Universitetet, et sorgeligt Savn paa en saa isoleret O, men tillige gaaer en videnskabelig Lærestiftelse tabt, hvilket vel maa have Noget at betyde, siden man i sin Tid arbejdede saa ivrigt for at faae den oprettet. Hvis man nemlig i den lærde Skoles Sted vil oprette en Realskole, der blot skal være et Bærsted til at fremme materielle Interesser, da taber man den høiere Landskultur af Sigte, lammer Folkets sunde Oplysning og virker til Realunderviisningens Fremme paa en ensidig og krob- lingagtig Maade.

2. Lærerpersonale. Lærefag. Læretimer.

Med Lærerpersonalet er ikkun skeet den Forandring, at Adjunct Biering ved allerhøieste Resolution af 3die Juli d. N. er forflyttet til Aalborg Kathedralskole. Hans Gfstermand vides endnu ikke. Enhver af Lærerne have doceret i de samme Lærefag saaledes som er an-

fort i forrige Aars Skoleprogram Pag. 31, undtagen at Rector har overtaget de 2 latinske Timer, der forhen besørgeedes af Adjunct Biering. Saaledes havde da Adjunct Sommer 26, Adj. Westh 26, Adj. Hasselriis 25, Adj. Biering 24 Timer om Ugen. Capitain Roefoed giver Underviisning i Calligraphi 10 Timer ugentlig, Adjunct Westh i Sang 2 Timer, Kunstdreier Sorensen i Tegning 2 Timer, Sergeant Ipsen efter den flets Forandring (See nedenfor.) i Vintersemestret 4 Timer og i Sommersemestret 6 Timer ugentlig i Gymnastik. Af mig skulde læses 27 Timer om Ugen som forrige Aar; men da min svagelige Helbredstilstand i den sildigere Tid ikke har tilladt mig at besørge mine Embedspligter i deres hele Omfang, har den Kongelige Direction forundt mig en nødvendig Lettelse for indeværende Skoleaar ved at 16 af mine ugentlige Underviisningstimer mod Godtgjørelse af Skolekassen besørgees af mine Medlærere, saaledes at Adjuncterne Sommer og Westh vicariere for mig, hver 5 Timer i Latin med tredie Klasse, og Adjunct Hasselriis 6 Timer i Religion med Mellem- og Klasseerne. Jeg læser da kun 11 Timer i Religion og Latin med øverste Klasse. — Da forrige Aars Lections- tabel ogsaa er gjeldende for indeværende Skoleaar, er Læregjenstandenes Klassificering samt Læretimernes Antal endnu uforandret. Dog har Gymnastiken erholdt et foreget Antal Timer. Jeg havde nemlig antaget (See Programmet for 1840 Pag. 33.) at ved det indskrænkede

Antal af Elever 2 Timers ugentlig Underviisning med alle Klasser i Forening kunde være tilstrækkelig, eller at 2 Timer om Ugen med hver Klasse maatte anses for overflødig, saa meget mere som Læreren giver fuld Erstatning for de Timer, der i Ferierne overspringes, ligesom et forøget Antal Timer vilde medføre betydelig Forhøielse i den Læreren og Assistenten tillagte Godtgørelse. Men denne min Mening fandt ikke Bifald hos den Kongelige Direction, da den i Skrivelse af 25de Juli s. A. erklærede, „at selv det mindre betydelige Antal af Disciple, som nu findes i denne Skole, isærdeleshed med Hensyn paa deres høist forskjellige Alder, vanskeligen kunde saaledes beskæftiges af een Lærer med forskellige Øvelser paa een gang, at jo Underviisningen derved maatte lide betydeligt.“ Som Folge heraf indgik jeg under 5te Aug. s. A. med Indstilling om, at der herefter i Vintersemestret maatte gives ugentlig 4, og i Sommersemestret 6 Timer, saaledes at Eleverne om Vinteren øvedes i 2 og om Sommeren i 3 Afdelinger, og at for denne Underviisning Læreren maatte tilstaaes aarlig 100 Rbd. istedetfor 48 Rbd. og Assistenten 16 Rbd. for 8, ligeledes, at det maatte tillades Læreren, der boer langt fra Byen, at give flere Timers Underviisning efter hinanden, dog stedsse med de forskjellige Afdelinger af Elever. Dette Forslag approberedes under 10de October og efter dette foretages nu Underviisningen, overensstemmende med den i Gymnastiklocalet opslaaede Tabel, forsaavidt ikke

Beirklaget eller særegne Omstændigheder heri kræve Forandring. Efter Regulativet for den gymnastiske Undervisning holder Læreren den i § 5 befalede Dagbog med de angivne Rubra. Proven i Svømning anstilles sidst i August Maaned, og i de øvrige gymnastiske Øvelser til den Tid, der findes angivet paa det offentlige Gramens-Schema. Endelig maa bemærkes, at skjøndt herværende Havnecommission altid velvilligen forhen har laant Skolen en Flydebro til Svømmeøvelserne, har dog paa den sildigere Tid formedelst mange Skibsreparationer denne sjelden været at erholde, hvorfor jeg under 31te Decbr. f. A. indgik med Forslag om, at en hensigtsmæssig Flydebro maatte for Skolekasjens Regning anskaffes til Brug ved Svømmeøvelserne. Dette Andragende approberedes under 10de Apr. d. A. og en Flydebro er nu forfærdiget efter det indsendte Overslag til et Beløb af 54 Rbd. 52 ø. og er saaledes indrettet, at den kan adskilles og let bringes under Tag om Vinteren, for derved længere at conserveres.

Blandt de Lærestandene jeg anseer særdeles nyttige ved den lærde Skole paa Bornholm, fornemmelig med Hensyn paa de mange unge Mennesker, der her opofre sig til Handel og Erfart, regner jeg med god Grund Undervisning i det engelske Sprog, hvori der ogsaa her ved Skolen undervistes 2 Timer ugentlig af Overlærer Beyer indtil hans Død 1826. Siden har jeg af Mangel paa en duelig Lærer ikke fundet Leilighed til i denne

Anledning at fremkomme med noget Forslag, hvortil jeg derimod nu seer mig istand, hvis ikke her i Byen nogen særskilt Realskole oprettes; thi i saa Fald vil Underviisning i Engelsk ved den lærde Skole være overflodig, da dette Sprog nødvendigen bliver en Læregjenstand for Realisterne. Ellers agter jeg for den Kongelige Direction at bringe Adjunct Hasseltriss i Forslag til mod en passende Godtgjorelse af Skolekassen at give nogle enkelte Timers Underviisning i benævnte Sprog. Han har nemlig i noget over eet Aar i private Timer læst Engelsk udenfor Skoletiden med en Deel af Skolens Disciple, af hvilke for Diebliffet 20 frequentere hans Underviisning 7 Timer om Ugen, og ved en afholdt Prove erhvervet sig competente Censurers fuldkomne Tilfredshed tilligemed fordeedlagtige Vidnesbyrd om hans, mig desuden fra hans Læremethode i Græsk og Fransk velbekjendte, Læredygtighed, fortrinlige Sprogtaalent og sjeldne Gave til at indvirke paa Disciplenes grundige Fremgang.

3. Fortegnelse over de i Skoleaaret 1849 gennemgaaede og repeterede Pensar, der angives til den offentlige Examen, med hofsøiet Benævnelse af de Læres og Læsebøger, der have været i Brug fra indeværende Skoleaars Begyndelse.

Dan sk.

IV Klasse. Nissens større Grammatik og Krosbings poetiske Læsebog ere benyttede; enkelte Timer anvendte

til Declamation. Ved Udarbejdelser er „Borgens Veiledning“ brugt i denne som i de andre Klasser. Desuden er afbenyttet „Thorstens historiske Udsigt over den danske Litteratur.“

III og II Cl. Mellemklasserne have gennemgaaet Nilsens mindre Grammatik og tillige er brugt Holst's profaiske Læsebog.

I Cl. Her læses ingen Grammatik, men Reglerne for Orthographi og Interpunction indoves ved Rettelsen af de opgivne Exempler. I detmindste een Time ugentlig anvendes til Læsning i Molbechs Læsebog, hvilket her maa anses saa meget mere nødvendigt, som den bornholmske Dialect er saa afvigende fra det Danske, hvorved der opstaaer betydelige Hindringer for rigtig Udtale og Ret-skrivning.

Latin.

Elmittenderne: 4 Bøger af Cæsars bellum Gallicum. Sallustii bellum Catilinarium et Jugurthinum. 3 Bøger af Livius. Talerne pro Roscio Amerino, pro lege Manilia og den første in Catilinam. 3 Bøger de officiis. 6 Bøger af Æneiden. Af Horats: 2 Bøger Ober, begge Bøger Epistler med Ars poetica. Terentii Andria.

IV Cl. 4 Bøger af Cæsars galliske Krig. Hele Sallust. Første Bog af Livius. Første og tredje Bog af Cicero „om Pligterne.“ Første, femte og sjette Bog af Æneiden. Første Bog af Horatii Ober. Oldsager

efter Voiesen. Prosbodi og Grammatik efter Baden med Forandringer og Tillæg efter Willroth.

III Cl. De 4 første Bøger af den galliske Krig. S Callust bellum Catilinarium og fra 25de Capitel til Enden af bellum Jugurthinum. Første Bog af Vneiden. Efter Badens Grammatik den paradigmatiske Deel og i Syntax til Adverbierne.

II Cl. Cornelius fra Pelopidas til Enden. De 3 sidste Bøger af Phædri Fabler. Første Bog af den galliske Krig. De 40 første Capitler af den catilinariske Krig. Det Vigtigste i Formlæren og af Syntax til Ablativ § 157 efter Baden.

I Cl. Hele Stephansens Læsebog og Cornelis Miltiades. Det Vigtigste af Formlæren og enkelte Regler af Syntax.
Græsk.

IV Cl. Af Iliaden, den øverste Discipel de første 12 Bøger, den næstøverste de 9, den øvrige Klasse de 8 Bøger; læst nyt af de 3 Nederste Platons Apologia Socratis og Kriton; repeteret af hele Klassen Herodots Thalia og Xenophons Anabasis, af de tvende Øverste tillige de 2 første Bøger af Memorabilia Socratis, den Øverste desuden Anacreon. Formlære og Syntaxis efter Langes Grammatik.

III Cl. Første Bog af Iliaden samt Formlæren efter Lange.

II Cl. Til Berberne paa Mi efter Langes Grammatik og Læsebog.

Hebraisk.

IV Gl. Øverste Part Genesis og Lindbergs Grammatik; den øverste Discipel desuden de 20 første Capitler af Exodus. Nederste Part de 20 første Capitler af Genesis samt den største Deel af Grammatiken.

III Gl. De 2 første Capitler af Genesis.

Tysk.

IV Gl. Hjorths Læsebog fra Pag. 412 til 520. Meiers poetiske Haandbog fra Begyndelsen til Pag. 300. Hjorths større Grammatik. Stileøvelser.

III Gl. Samme Læsebog fra Pag. 192 til 234. Den paradigmatiske Deel af Hjorths større Grammatik. Skriftlig Oversættelse paa Dansk af ikke fær læste Stykker.

II Gl. Samme Læsebog fra Begyndelsen til Pag. 49. De vigtigste Afsnit af fornævnte Grammatiks paradigmatiske Deel.

I Gl. Willumsens Kinderfreund forfra til Pag. 32. Hjorths mindre Grammatik indtil de uregelmæssige Verber.

Fransk.

IV Gl. Borrings „Etudes litteraires“ heelt igjennem, samme Forfatteres „Cours pratiques et theoriques“ og franske Grammatik, 4de Udgave, samt mundtlige Øvelser efter Bjerrings franske Læsebog.

III Gl. Borrings Haandbog for Mellemklasserne forfra til Pag. 132, samt skriftlige Øvelser og Grammatik efter Vorring.

II Gl. Samme Forfatteres „Manuel de langue

française à la portée des enfants" forfra til Pag. 53, samt 350 af den i samme Bog værende Ordsamling.

Religion.

IV Cl. Krog Meiers Lærebog. Herslebs store Bibelhistorie. Udtog af den christelige Religionshistorie. Matthæi Evangelium.

III Cl. Fra § 109 i fornævnte Lærebog til § 164, og det nye Testamente efter Herslebs store Bibelhistorie.

II Cl. Det første Capitel efter samme Lærebog d. e. fra § 1 til 46, samt det nye Testamente efter Hersleb.

I Cl. Sidstnævnte Forfatters mindre Bibelhistorie. Religionens Hovedlærdomme og moralske Forskrifter indprentede efterhaanden som Bibelhistorien dertil giver Anledning.

Geographi.

IV Cl. Hele Riises Lærebog og Estrups Grundlinier til den gamle Geographi.

III Cl. Det Samme som i overste Klasse.

II og I Cl. Riises Lærebog i et efter Disciplenes Alder og Fremgang passende Udtog.

Historie.

IV Cl. Munthes Fædrelands- og Nofods Verdenshistorie fuldstændig.

III og II Cl. Samme Forfatteres Lærebøger mindre udforlig i Forhold til hver Klasses Fremgang.

I Cl. De vigtigste Fortællinger i Munthe. Nofods fragmentariske Historie.

2. Matthias Peter Marker, Søn af Borgers capitain S. P. Marker, Kjøbmand i Rønne.

5. Skolebeneficier og Legater.

For Skoleaaret fra 1ste October 1840 til 30te September 1841 ere følgende Disciple indstillede til Beneficier og Indstillingen af den Kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler approberet saaledes:

A. Fri Underviisning.

1. Matthias Peter Marker, (4de Cl. Nr. 2.) Søn af Borgercapitain S. P. Marker.

2. Peter Gottfred Birger Bohr, (4de Cl. Nr. 3.) Søn af Rector Bohr.

3. Adolph M. S. Curdts, (4de Cl. Nr. 5.) Søn af Krigsraad Curdts.

4. Christian Grünbech Koefoed, (3die Cl. Nr. 2.) Søn af Capitain og Løjtnant Koefoed.

5. Christian W. C. Fog, (3die Cl. Nr. 4.) Søn af Procurator Fog.

6. Bærent Bærentsen, (2den Cl. Nr. 1.) Søn af Kongeileiending B. Jacobsen paa Færøerne.

7. Carl A. Westh, (2den Cl. Nr. 7.) Søn af Adjunct Westh.

8. Johannes Chr. Sommer, (1ste Cl. Nr. 3.) Søn af Adjunct Sommer.

Arithmetik og Geometri.

IV Cl. Svenningsens Lærebog i Arithmetik og Ursins i Geometri, begge med forskellige Forandringer, Udvidelser og Tillæg.

III Cl. Svenningsens Arithmetik. De 4 Species i hele og brudne Tal, Decimaler og Bogstavregning samt Ligninger af første Grad med 1 ubekjendt Størrelse. — Ursins Geometri. Læren om Triangler og Paralele Linier.

II Cl. Praktisk Regning i Brøk og Reguladetri.

I Cl. Praktisk Regning i de 4 Species af hele Tal og Brøk samt de færmeste Disciple i Reguladetri.

4. Dimission til Universitetet.

I Mæret 1840 dimitteredes til Universitetet Andreas Römer, Søn af Borgercapitain Jens Römer, Kjøbmand i Ronne, og erholdt til Examen artium følgende Characterer:

Dansk Laud,	Geographi Haud illaud,
Latin Haud illaud,	Historie Haud illaud.
Latinsk Stil Haud illaud.	Arithmetik Haud illaud,
Græsk Haud illaud.	Geometri Laud.
Hebraisk Haud illaud,	Tydsk Laud.
Religion Laud.	Fransk Laud.

Hovedcharacterer: Haud illaudabilis.

Efter Tilendbringelsen af den offentlige Examen forventes i Mæret dimitterede til Universitetet:

1. Carl Adolph Mosfin, Søn af afdøde Major Mosfin, forhen Leimester paa Bornholm.

B. Laveste Stipendium af 20 Rbd., for heelt at oplægges:

1. Henrik M. Lund, (4de Cl. Nr. 4.) Søn af Capitain Lund.

2. Jens Wilh. Marckmann, (3die Cl. Nr. 3.) Søn af S. C. Marckmann.

C. Mellemste Stipendium af 35 Rbd., for heelt at oplægges:

1. Carl A. Mosfin, (4de Cl. Nr. 1.) Søn af afdøde Major Mosfin.

Til Renten af Geheimeraadinde Stampes Legat kunde den i Mæret fra Skolen dimitterede ikke indstilles, da han til Examen artium ikke erholdt Hovedcharacteren Laud.

Renten af den Ronne lærde Skole tillagte Portion af det Moltkiske Legat for Embedsmænds Børn, der gaae i Skole, er i Mæret forundt Carl A. Mosfin, der i Mæret dimitteres til Universitetet og derfor efter Fundationen sidste Gang til 11te Decbr. d. A. nyder dette Legat, der da af en anden trængende og flittig Discipel kan ansøges hos Lehnbesidderen til Grevskabet Vregentved, Geheimestatsminister Greve af Moltke.

6. Skolens Bibliothek og Disciplenes Bogsamling.

Siden sidste Anmeldelse har Skolens Bibliothek faaet følgende Tilvæxt ved Indkjøb for de af Skolekassen

aarligen tilstaaede 40 Rbd., deels fra Universitets-Direc-
tionen, deels ved private Gaver*).

Aldler, N. P. Den isolerede Subjectivitet i dens vigtigste
Skikkelser, 1ste Deel. 1840. (2 Exemplarer, det ene
givet af Forfatteren, Sognepræst til Hable og Ruths-
kirke paa Vornholm.)

Allen, G. F. Haandbog i Fædrelandets Historie. 1840.

Baggesen, N. Den danske Stat eller Kongeriget Dan-
mark med tilhørende Vilande. 1840. St. 8.

Bang, D. E. Det Kongelige Frederiks-Hospital i Kjø-
benhavn. 1840. (Universitetsprogram.)

— — Mindetale over Kong Frederik den 6te. 1840.

— — Forhandlinger ved Kjøbenhavns Universitetsfest i
Anledning af Kong Christian den 8des og Dronning
Caroline Amalias Salving og Kroning. 1840. Folio.

— — Tale ved Universitetsfesten paa Kong Christian
den 8des Fødselsdag. 1840.

Bechers Verdenshistorie med Woltmanns og Menzels Fort-
sættelser, oversat af J. Riise. De 3 første Hefter. 1840.

Bedsteins Naturgeschichte der Stubenvögel mit illuminirten
Kupfern. 3te Auflage. 4 Hefte. 1840.

Beck, Frid. De capite quinqvagesimo tertio
libri Jasaiani. 1840.

*) I ethvert Skoleprogram findes de befalede aarlige
Skolecsterretninger. — Hvor Skrifternes Format ikke
er anført, er den Octav. Naar Trykkestedet er
udeladt, er det Kjøbenhavn.

- Bendtsen, C. S. N. Efterretninger om Fredericia lærde Institut. Odense. 1840. (Progr.)
- Berghaus, H. Grundriß der Geographie in 5 Bùchern, 1ste, 2te und 3te Lieferung. Breslau. 1840.
- Bierregaard, J. B. Friis. De libertinorum hominum conditione, libera republica Romana. 1840.
- Bloch, S. N. J. Fortsatte Undersøgelser om det gamle Helleniske Sprog's rette Udtale. Koeskilde. 1840. (Prog.)
- Boecleri, J. H. in Corn. Taciti annales Commentarius. Argentorati. 1643. 4.
- Borgen, B. N. Efterretninger om det von Westenffe Institut. 1840. (Progr.)
- — Veiledning til Uffattelse af Udarbejdelser i Modersmaalet. 1840.
- Bornemann, J. Alfr. — Anselmus et Ahælardus, sive initia Scholasticismi. 1840.
- Brage og Idun, et nordisk Fjerdingaarskrift, udgivet af F. Barfod. Høsthestet 1839 og Nyaaar med Vaarhestet 1840.
- Budget og Normalreglement for Aaret 1841. St. 4.
- Bugge, M. F. Det offentlige Skolevæsens Forfatning i adskillige tydske Stater tilligemed Ideer til en Reorganisation af det offentlige Skolevæsen i Norge. 3 Bind. Christiania 1839.
- Buntzen, A. De apparatus permanente amyloceo, in ossium fracturis adhibito. 1840.

- Casse, A. L. De damno ab animalibus dato, ex præceptis juris Romani et patrii. 1840.
- Ciceronis, M. Tull. Somnium Scipionis mit einer historischen Einleitung und Anmerkungen von J. D. Büchling. Leipzig. 1800.
- Dahlerup, E. A. Disfertatio de ulcere ventriculi perforante. Particula prior et posterior. 1840—41.
- Dankjer, J. E. De pericopis ad usum ecclesiasticum fixis. 1840.
- Dirckinck de Holmfeldt. Prologomena de notatione proprii rerumque dominii. 1840.
- Dreier, S. T. N. Elementa Phyllogogiæ. Disfertatio botanica. 1840.
- Elberling, C. G. Narratio de T. Annio Milone. 1840. (Progr.)
- Euclides paa Arabisk. Calcutta. 1824. 4.
- Euclid's Elemente, 15 Bücher, übersetzt von J. F. Lorenz. Halle. 1781.
- Euripides, oversat af C. Wilster. 1840.
- Fenger, C. Æ. Quid faciant ætas annique tempus ad frequentiam et diuturnitatem morborum hominis adulti? — 1840.
- Gad, P. Chr. Stenersen. De Luthero, principiorum rei liturgicæ æstimatore et arbitro. 1840.
- Gad, O. Chr. Lund. De argumentis pro existentia Dei. 1840.

- Hall, C. C. De indiciis eorumque sex ad probationem in causis poenalibus efficiendam. 1840.
- Hansen, S. J. Græffes Oplosning af de høiere numeriske Ligninger. Ribe. 1840. (Progr.)
- Holbergs udvalgte Skrifter, udgivne ved Prof. Rahbek. 21 Bind. 1804.
- Homerica clavis operâ J. Schufelbergeri. Tom 1—8. 4 Vol. Turici. 1762—67.
- Homeri Odysseæ XXI—XXIV lok à islenzku utlagdar af S. Egilssyni. Videiar Klauftri. 1840. (Progr.)
- Hundrup, F. G. Om Bibliotheker og Bøger i det gamle Rom. 1840. (Progr.)
- Hübert, J. N. Om Bevægelsen i den danske Befolkning. 1840.
- Jacobi, M. Hovedregningstabeller. 2det Dplag. 1838.
— — Hovedregningslister (for Glevær) 4de Dplag. 1839.
- Jahn, J. S. F. Det danske Auxiliaircorps i engelsk Tjeneste fra 1689 til 1697. Et krigshistorisk Udkast. 1840.
— — Om de danske Auxiliærtropper i den spanske Successionskrig. 2 Hefter. 1841.
- Jugemann, N. G. Stjernebilledernes Symbolik. En poetisk Anskuelse. 1840. 4. (Progr.)
— — Skyhimlen eller den Luke-Howard'ske Skyformationslære, betragtet som Billedform for Naturpæsten. 1840. (Program til Kroningsfesten paa Ceres-Akademi.)

Jørgensen, C. F. A. M. Om det lærde Skolevæsenes Tilstand i nogle tydske Stater og i Frankrig, tilligemed Betragtninger og Forslag angaaende det lærde Underviisningsvæsen i Danmark. 1841.

Kaiser, Carol. De versione in caput in situ foetus obliquo. 1840.

Knudsen, Hans. Joachim Rønnow, udvalgt Biskop til Koeskilde. 1840.

Frarup, Dr. Beretning om Borgerdydsskolen paa Christianshavn. 1840. (Progr.)

Kreyer, S. Naturhistorisk Tidsskrift. 2det Bind 6te Hefte og 3die Bds 2, 3, 4, 5te Hefte. 1840—41.

Königsfeldt, J. P. F. Genealogiske Tabeller over den oldenborgske Stamme. 1840. Fverfolio.

Larsen, N. Chr. N. Oversigt over de danske phanerogame Planter efter Cerialsystemet. Aarhus. 1841. (Prog.)

Lengnich, J. G. L. Den Slerupske Legat-Stamtavle. 1839.
— — Genealogi over Familien Stampe. 1839. 4.

— — Stamtavle over Familien Luren. 1839.

— — Genealogi over Dr. Claus Plums Descendenter. 1840.

Lexicon, allgemeines, historisches, in welchem das Leben und die Thaten der Patriarchen, Propheten, Apostel, u. s. w. vorgestellt werden. Leipzig. 1730—42. 4 Theile. Folio.*)

*) Givet af Pastor C. Mossin, Sognepræst for St. Olaf og Allinge Menigheder paa Bornholm.

- Lind, P. E. De coelibatu Christianorum per tria priora secula. 1840.
- Lübker, J. H. B. De hæresi Priscillianistarum. 1840.
- Madvig, J. N. Blik paa Oldtidens Statsforfatninger med Hensyn til Udviklingen af Monarchiet og en omfattende Statsorganisme. (Univ. Progr. til Kong Christian den 8des Kroningsfest.) 1840. Folio.
- Magazin, nyt, for Kunstnere og Haandværkere, udgivet af G. F. Ursin. Nr. 1—43. 1836—37.
- Manja, J. S. Landfort over den nordlige Deel af Byen. 1840. Folio.
- Meisling, S. Grundtrækkene af det spanske Sprog Grammatik. 1841.
- Melchior, N. G. De Myotomia oculi, part. poster. 1841.
- Molbeck, Chr. Dansk Dialect-Lexicon. De 6 første Hefter fra A til svæne. 1833—40.
- — Bidrag til en Historie og Sprogskildring af de danske Bibeloversættelser fra det 16de Aarhundrede, særdeles Christian den 3dies Bibel af 1550. (Univ. Progr.) 1840.
- Morsfabslæsning for den danske Almue, udgivet af S. R. Rask. Nr. 26—42, og Ny-Række Nr. 1—52. 1839—40 og 2den Aarg. 1841, Nr. 1—17.
- Mühlerts, N. Faaborg. Til kjerligt Minde om Kong Frederik den 6te. 1840.

Morch, B. S. Om Grændserne for den historiske Underviisning i de lærde Skoler, dens Fordeling og successtve Fremstriden. 1840. (Progr.)

Nielsen, Erasm. De speculativa historiae sacrae tractandae methodo. 1840.

Nielsen, Prof. Borgerdydskskolen i Kjøbenhavn. Skoleaaret 1839—40. (Progr.)

Nielsen, S. F. Sæghz. Latinsk Grammatik. 2 Bind. 1839.

— — Alphabetsk Fortegnelse over det græske Sprog uregelmæssige og defective Verber. 1840. (Progr.)

Olufsen, C. F. R. Disquisitione de paralaxi lunæ. 1840. 4.

Oppermann, E. Latinsk Sproglære til Skolebrug, udarbejdet især efter Billroth. 1840.

Orion, historisk, geographisk Maanedsskrift, redigeret af Th. Becker. 2det Bds 3die Hefte, 3die Bds 3 Hefter og 4de Bds 2 Hefter. 1839—40.

Paludan-Müller, C. P. Observationes criticae de foedere inter Daniam, Sveciam et Norvegiam, auspiciis Margarethæ reginae icto. 1840.

Persius's Satirer, oversatte og forklarede af Prof. D. Worm. 1840. 12.

Peterson, P. Symbolæ ad fidem et studia Tyrannii Rufini, presbyteri Aquilensis illustranda. 1840.

— — Historia ecclesiastica Islandiæ ab 1740 ad 1840. 4.

- Phædri fabularum libri quinque, curante P. Burmanno. Ed. 4ta. Lugdini Batavorum. 1778. 4.
- Plinii Secundi historiæ libri XXXVII. Basiliæ. 1554. Folio.
- Plinii Briefe, übersetzt von G. N. Schmidt. 1ster Band, 3te Ausgabe. Frankfurt am Main. 1819.
- Ramus, G. Algebra og Functionslære. 1840. 4.
- Reumert, L. J. A. De symptomatibus inflammationis venæ cavæ. 1840.
- Rothe, P. C. De vita et gestis Anselmi, archiepiscopi Cantuariensis. 1840.
- Røgid, J. Forsøg til at antyde Videnskabens Forhold til Livet i Almindelighed og Skolen i Særdeleshed. Marhuus. 1840. (Progr.)
- Saxtorph, J. Chr. De funiculi umbilicalis prolapsu. 1840.
- Schow, J. F. og Eschricht, D. F. Afbildninger af Dyr og Planter. 6te Hefte, 1839 og 7de Hefte, 1841.
- Sommer, M. En Skeletale. Rønne. 1840. (Progr.)
- Sophoclis Tragoediæ. Ed. F. H. Bothe. 2 Vol. Lipsiæ. 1826—28.
- Statistisk Tabelværk over Danmark, udgivet af den anordnede Commission. 2det Hefte 1837, 3die Hefte 1ste og 2den Afdeling 1840. Tverfolio.
- Stephani Thesaurus Græcæ lingvæ. Continatio. Vol. 3 fasc. 7, Vol. 4 fasc. 4, 5, 6. Parisiis. 1839—40. Folio.

- Suhr, J. Enkelte Bemærkninger om det lærde Skolevæsen. 1840. (Progr.)
- Sauber, G. Samling af biographiske Notitser om nogle fra Aalborg Kathedralskole til Universitetet dimitterede Disciple. 1840. (Progr.)
- Tidskrift, historisk, udgivet af den danske historiske Forening, redigeret af G. Molbech. 1ste Bds 2 Hefter og 2det Bds 1ste Hefte. 1839—40.
- — for Litteratur og Kritik, udgivet af F. C. Petersen. Anden Aargang 12 Hefter. 1840.
- — theologisk, udgivet af G. G. Scharling og G. T. Engelstoft. 3die Bds 2det Hefte, 4de Bds 2 Hefter og 5te Bds 1ste Hefte. 1839—40.
- Virgilii Maronis opera, auctore Mascivio, 2 Vol. Leovardiæ. 1717. 4.
- Idem liber ex recensione Pancratii Mascivii. Venetiis. 1736. 4.
- Virgilii opera locis parallelis illustravit J. G. Madlinger. Berolini. 1798.
- Wegener, G. F. Indbydelse til Festen paa Sorøe Akademie for Kong Frederik den 6te. 1840.
- Werlauff, G. G. Sophya af Mecklenborg, Dronning til Danmark og Norge. Universitetsprogram i Anledning af Kronprinds Frederiks Formæling 1841.
- Wesfenberg, A. Sad. Emendationes M. Tullii Ciceronis Epistolarum. Viburg. 1840. (Progr.)

With, G. Chr. De carne animalium domesticorum ægrotantium. 1840.

Wormii oratio de iis, quæ summam spem faciunt in juvene scholastico, habita An. 1800. Edidit Rosendahl 1840. (Progr.)

Xenophons Socratiske Mærkværdigheder, oversat ved J. Bloch. 1792.

Æschyli Tragoediæ. Ed. F. H. Bothe. 2 Vol. Lipsiæ. 1831.

Schlenzläger, N. Mindedigt om Kong Frederik den 6te. 1840. Folio. (Univerf. Progr.)*

Disciplenes Bogsamling (See forrige Aars Program Pag. 53.) har i Aaret 1840 kun havt en Indtægt af 14 Rbd. 32 β., hvorimod Udgivterne til Statningen af 1840 have været 17 Rbd. 16 β. Antallet af contribuerende Medlemmer har i 1840 været mindst, men er i Mai Maaned d. N. steget til 17, nemlig Mossin, Marfer, Bohr, Lund, Curdtz i overste, W. Steenberg, Koesoed, Marckmann, Feg, Worm, Rasch i tredje, Varentsen, Knigth, Popp, Andersen, Westh i anden, og Arboe i nederste Klasse. Da fra Bogsamlingens Oprettelse til Udgangen af 1840 den samlede Udgiot har været 159 Rbd. 4 β. og den hele Indtægt 145 Rbd. 52 β., har der, for at dække Underbalancen

*) Bibliothekets ovrigt Silvert i Aaret 1841 vil blive anfert i næste Aars Program.

og da Indtægterne vare saa faa, kun været et ringe Indkjøb af Bøger, nemlig:

Bibliothek for Ungdommen af Niise. 1840. 8.

Phennig Magazin. 1840. Folio.

Af Hr. Studiosus Theologiae Julius Jacobsen foræret:

4 Hefter af Maanedsskrift for Litteratur.

2 Bind Poesier. Nytaarsgaver for 1788—89.

4 Bind af Précis historique de la revolution française par Rabaut et Lacretelle.

Adjunct Hasselriis har som forhen paataget sig Uleiligheden med at indkræve maanedlig Contingent, besørge Bøgers Indkjøb og Uddeling blandt Disciplene, samt føre Rengskabet.

7. Oversigt over Skolens og Stipendiefondens Indtægter og Udgifter i Aaret 1840.

A. Skolens Hovedregnskab.

Indtægt.

Rentepenge	112 Rbd.	79 §.
Degnepensioner	14.	92.
Skolepenge (efter Fradrag af Fjerdeparten, der efter Kongl. Resolution tilfalder Stipendiefonden.) . . .	275.	90.
Contingent til Lys og Brændsel . .	90.	
Inscriptionpenge	35.	
For Testimonier	20.	

Efteris 548 Rbd. 69 §.

	Transport	548 Rbd.	69 β.
Af en Privatist ved hans Dimission til Universitetet		10.	
Lavlepenge		57.	94.
Indtægt af en Auction		20.	41.
Oversfort Stipendiefondens Gjæld til Skolekassen		99.	21.
Lisstud fra den almindelige Skolefond		3000.	

Summa Indtægt = 3736 Rbd. 36 β.

Udgiwt.

De faste Læreres Gage	3800 Rbd.	2 β.
Timelærernes Godtgjorelse	145.	
Vicariat for Rector i October Kvartal	69.	
Skatter og Afgifter	18.	45.
Reparationer	133.	80.
Bogregninger, Bogtrykker og Bogblinder	121.	56.
Skolens øvrige Deconomi	271.	53.

Summa Udgiwt = 4559 Rbd. 42 β.

Underbalancen dækket ved Kassebeholdningen fra Maret 1839.

B. Stipendiefondens Regnskab.

Indtægt.

Fjerdeparten af Skolepengene	95 Rbd.	30 β.
Rentepenge	28.	

Summa Indtægt = 123 Rbd. 30 β.

Udgiøvt.

Tilbagebetalt til Skolekasen den ved Udgangen af Mæret 1839 reſte- rende Sum	99 Rbd. 21 ſ.
For Forelſen af Stipendiefondens Regniſkab 2.	44.
<hr/>	
Summa Udgiøvt =	101 Rbd. 65 ſ.

8. Endelig tilføies, at H. H. Biſkop Dr. Mynster den 17de Juli d. A. bærede Rønne lærde Skole med ſin Nærværelſe og modtoges ſom Skolens Ephorus paa ſamme Maade ſom hans tvende Formænd *) med en Velkomſtſang af Disciplene og bragtes af Rector Lærernes Hilsen med nogle ſaa Ord paa Latin, hvilke Biſkoppen med Forbindtligheſed beſvarede i ſamme Sprog og dernæſt i Modersmaalet henvendte ſig til Disciplene, ſom Han med Hjertelighed opmuntrede til ved Flid, Orden og Sædelighed at paafjonne deres Læreres vigtige og hæjværlige Arbeide. Derefter bivaanede Hans Høier- værdighed Underviisningen i de Fag, ſom Lektionſtabelen efter Dagens Orden fordrede, nemlig Latin i nederſte, Tydſk i anden, Hiſtorie i tredie, Græſk, Latin og Religion i overſte Klafſe, ſaa at ſamtliche faſte Lærere kom til at examinere. Egeledes fremlagdes Elevernes

*) Biſkop Münter viſiterede Skolen den 6te Aug. 1821, og Biſkop Müller den 29de Juli 1833. Forſtnevnte indviede tillige Skolen og indſatte Rector den 7de Aug. 1821.

calligraphiske Bøger samt geometriske og Frihaands-
Tegninger. Endelig foreviste Bibliotheket og Gymnastik-
localet med tilhørende Apparater; hvorefter Hans Høi-
ærværdighed ved Afskeden bevidnede Skolen sin Tak og
Tilfredshed paa en saa behagelig Maade, at denne Dag
vil blive Lærerne og Disciplene i hjærlig Grindrig.

Bekjendtgjørelse.

Efterat de skriftlige Prøver den 2den og 3die September ere afholdte med alle Klasser, tager den offentlige Gramen i Ronne lærde Skole sin Begyndelse Mandagen den 6te s. M. og fortsættes hele Ugen i den Orden, som efterfølgende Schema angiver. Ifølge den af Skolens Ephorer, Stiftamtmanden og Biskoppen, mig overdragne Fuldmagt giver jeg mig herved den Frihed at indbyde til overordentlige Censorer ved de mundtlige Prøver S. T. Dhr. Amtmand Krabbe, Provst Steenberg, Krigsraad Garde, Cancelliraad Gorm, Landphysicus Grove og Catechet Hansen, med ærbedigst Anmodning om at deeltage med Skolens Lærere i Censuren, saa ofte deres Leilighed maatte tillade det.

Disiplenes Forældre og Værger, samt Enhver, der interesserer sig for Skolen og dens Virksomhed, indbydes herved til at bære Examens mundtlige Prøver med deres behagelige Nærværelse.

Den 13de September om Formiddagen Kl. 10 vil Udfaldet af Gramen paa sædvanlig Maade blive bekjendtgjort. — Den 14de Septbr. Kl. 8 pr. afholdes Prøve med de til Optagelse i Skolen Anmeldte, hvilke ville medbringe deres Debe- og Vaccinations-Attester. Ingen kan optages i Skolen uden under de Betingelser, der ere foreskrevne i Skoleforordningens § 63.

Ronne den 9de August 1841.

P. G. Bohr,
Skolens Rector.

SCHEMA

for

den offentlige Examen i Rønne lærde Skole
i September 1841.

A. Skrivtlige Prøver.

Formiddag fra Kl. 8 til 12. Eftermiddag fra Kl. 2 til 6.

TORS DAGEN den 2^{den} Septbr.

IV og III Cl. Latinsk Stil.	IV og III Cl. Latinsk Oversættelse.
II og I Cl. Dansk Opgave.	II og I Cl. Latinske Exemplar.

FREDAGEN den 3^{die} Septbr.

IV og III Cl. Dansk Opgave.
II og I Cl. Calligraphi.

B. Mundtlige Prøver.

Formiddag fra Kl. 8 til 12. Eftermiddag fra Kl. 2 til 6.

MANDAGEN den 6te Septbr.

II og III Cl. Religion.	I Cl. Religion.
I Cl. Tydsk.	II Cl. Fransk.

TIRS DAGEN den 7de Septbr.

II og III Cl. Tydsk.	III Cl. Fransk.
IV. Fransk.	III. og II. Geographi og Historie.

ONSDAGEN den 8de Septbr.

IV Cl. Hebraisk, Geogra- phi og Historie.	III Cl. Hebraisk og Græsk.
I. Latin.	I. Arithmetik.

TORS DAGEN den 9de Septbr.

Formiddag.

Eftermiddag.

IV Cl. Religion og Ny- Testamente.		IV og III Cl. Arithmetik og Geometri.
IV. og II. Græsk.		I. Dansk.

FREDAGEN den 10de Septbr.

IV og III Cl. Latin.		IV Cl. Tydsk.
I. Geographi og Historie.		II. Latin og Arithmetik.

LÖVERDAGEN den 11te Septbr.

Sang Kl. 8.		Gymnastik Kl. 2.
Geometrisk Tegning Kl. 9.		

Trykfeil.

Pag. 16	Linie 20	Mellemsetningene læs Mellemsetninger.
" 35	" 6	nedesfra: progesfus læs progresfus. temiritatis l. temeritatis.
" 40	" 8	pauperum læs pauperum.
" 41	" 1	maris, Ægæi læs maris Ægæi.
" 44	" 3	splendidisfimom l. splendidisfimom.
" 76	" 6	Gründrig l. Gründring.
